

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1. การจัดการศึกษาของเทศบาล
2. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
 - 2.1 ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
 - 2.2 ความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
 - 2.3 ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
 - 2.4 ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
 - 2.5 ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
3. การส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
 - 3.1 แนวทางการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
 - 3.2 องค์ประกอบในการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
4. บทบาทในการส่งเสริมการวิจัยการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาของเทศบาล

เทศบาลในประเทศไทยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และจัดอยู่ในรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการจัดในรายละเอียดดังนี้

การบริหารเทศบาล

เทศบาลเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบเดียวที่ราษฎรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการในท้องถิ่นของตนเอง โดยตนเองตามหลักการกระจายอำนาจมากที่สุดตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 เป็นหลักในการบริหารเทศบาล โดยมีสมาชิกสภาเทศบาลที่มาจากการเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาเทศบาลและฝ่ายบริหารหรือคณะเทศมนตรี (ประธาน คงฤทธิศึกษา 2526 : 151) นอกจากนี้ยังมี

พนักงานเจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด มีปลัดเทศบาลเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รองจากเทศมนตรี หน้าที่ของเทศบาลไม่ว่าจะเป็นเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ต่างก็มีหน้าที่หลักสองประการคือ หน้าที่ที่ต้องกระทำ ได้แก่การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การรักษาความสะอาด การจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง การให้ราษฎรได้รับการฝึกอบรม เป็นต้น ประการที่สองหน้าที่ที่อาจจัดทำ ได้แก่การจัดให้มีตลาด การจัดให้มีท่าเรือและเทศพาณิชย์ เป็นต้น (หลวงกิจบริหาร 2517 : 219-222)

กล่าวโดยสรุป การบริหารเทศบาลเป็นหน้าที่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยแบ่งความรับผิดชอบเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนดูแลในเรื่องความสะอาด การจัดการศึกษาและการบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

การบริหารการศึกษาของเทศบาล

บรรจง ผันประเสริฐ (2537 : 10 -11) ได้กล่าวไว้ว่า กระทรวงมหาดไทยได้เสนอหลักและวิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาท้องถิ่นได้ยึดหลักเดียวกันรัฐบาลได้ใช้การกำหนดนโยบายการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้ท้องถิ่นทำ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.1 หลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมได้รวมอำนาจไว้ในส่วนกลาง ให้ไปอยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่น

1.2 หลักการมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่นและประชาชน

1.3 หลักการประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องก็เฉพาะในสิ่งที่ท้องถิ่นและประชาชนยังช่วยตัวเองไม่ได้

2. วิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่นเพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่นเป็นไปโดยความเหมาะสมทางราชการจึงได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของหน่วยงานท้องถิ่น และให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนดำเนินการกระจายอำนาจการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนได้มองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้นและทำให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นด้วย แนวคิดดังกล่าว กระทรวงมหาดไทย จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างหน่วยการปกครองส่วนกลาง และหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้คือ (กรมการปกครอง 2525 : 18; อ้างอิงมาจากบุญชัย ทิพยางกูร 2538 : 14 - 15)

1. กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุมส่งเสริมในด้านธุรการเกี่ยวกับนโยบาย และการจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมาย จัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง เป็นหน่วยงานประสานกับหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำส่งเสริมและช่วยเหลือ หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ปัญหาอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่างๆ ที่อยู่ในอำนาจของ กระทรวงมหาดไทย

2. กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุมและส่งเสริมด้านวิชาการ มาตรฐาน การศึกษา การผลิตครู และการควบคุมมาตรฐานจำนวนครู การกำหนดหลักสูตร แบบเรียน แนวการสอน ตลอดจนการวัดผล และช่วยเหลือในด้านการนิเทศการศึกษา

3. คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีหน้าที่ส่งเสริมและวางแผนนโยบายด้าน การบริหารงานบุคคล เช่น การบรรจุและการแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่งและวินัยของพนักงานครู

นอกจากนี้กรมการปกครอง (2527 : 191; อ้างอิงมาจาก บุญชัย ทิพยางกูร 2538 : 17 - 18) ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของเทศบาลไว้ดังนี้

1. จัดเด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง
2. เป็นผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียนเทศบาล
3. ควบคุมและบริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตของตนเอง

บุคลากรของเทศบาลที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา แบ่งออกได้ 2 ระดับด้วยกันคือ

1. เจ้าหน้าที่ฝ่ายพนักงานประจำ มีปลัดเทศบาลเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาพนักงานประจำ และนักบริหารการศึกษา ซึ่งมีฐานะเป็นผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้ากอง หรือหัวหน้าฝ่ายการศึกษา เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการบริหารการศึกษาเทศบาล

2. เจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบาย มีคณะเทศมนตรีทำหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุม บริหารการศึกษาท้องถิ่นในเขตเทศบาล และปกครองบังคับบัญชาพนักงานเทศบาลประจำ ทั้งหมด นอกจากนี้แล้วยังมีสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และพิจารณางบประมาณ การศึกษารวมทั้งควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรี

สำหรับพนักงานประจำที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเทศบาลนั้น ตามมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล(ฉบับที่2) พ.ศ.2521 กำหนดให้พนักงานครูเทศบาล ได้แก่พนักงานเทศบาลที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้สอนประจำสถานศึกษาของเทศบาล หรือดำรงตำแหน่งอื่น ซึ่งมีหน้าเป็นผู้บริหารและให้การศึกษาในสถานศึกษาของเทศบาล เพื่อให้การจัดการศึกษาของ เทศบาล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง กรมการปกครอง (2534 : 30) จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาไว้ดังนี้ การพัฒนาด้าน

วิชาการให้แก่พนักงานครูเทศบาลและเมืองพัทยา การพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การอุดหนุนงบประมาณเฉพาะกิจต่างๆ

นอกจากนี้กรมการปกครองยังได้มอบหมายภารกิจให้กับเทศบาลและเมืองพัทยาสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้ (บรรจง ผันประเสริฐ 2537 : 11)

1. กระตุ้นเร่งรัดให้มีการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมือง โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาการจัดการศึกษาภาคบังคับ การจัดการศึกษานอกระบบ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเยาวชนการกีฬาันทนาการ อาชีพ และบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

2. สนับสนุน ส่งเสริม ทำนุบำรุงและรักษาไว้ซึ่งศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย

จากที่กล่าวมา การบริหารการศึกษาของเทศบาลต้องมีหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องถึง 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ธุรการ กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการ และมีคณะกรรมการพนักงานเทศบาลทำหน้าที่บริหารงานบุคคลซึ่งมีกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาของเทศบาลไว้อย่างเหมาะสม มีสายงานของฝ่ายต่างๆ ได้แก่หัวหน้าฝ่ายต่างๆ และปลัดเทศบาลคอยพิจารณาตัดสินกรอง ก่อนที่ถึงขั้นการตัดสินใจของนายกเทศมนตรี

การบริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาล

โรงเรียนเทศบาลเป็นโรงเรียนประเภทหนึ่งซึ่งดำเนินกิจการโดยเทศบาลงบประมาณในการดำเนินงานของโรงเรียนเทศบาลได้รับเงินอุดหนุนการศึกษาเทศบาลของงบประมาณแผ่นดิน และมีงบประมาณการศึกษาของเทศบาลแต่ละสมัยสนับสนุนด้วย เพื่อให้การจัดการศึกษาของเทศบาลบรรลุผลตามความมุ่งหมายของการศึกษา เทศบาลจึงได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นหน่วยงานหนึ่งเรียกว่า “สำนักงานการศึกษา” เพื่อทำหน้าที่ในด้านจัดการศึกษาของเทศบาลโดยอยู่ในความควบคุมดูแลของปลัดเทศบาลและคณะเทศมนตรี ทั้งนี้การที่จะกำหนดส่วนงานฝ่ายการศึกษาให้เป็นกอง แผนก หรือ ฝ่าย ย่อมขึ้นอยู่กับปริมาณหรือคุณภาพของงานรวมทั้งความจำเป็นของเทศบาลฐานะของเทศบาล และต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) เสียก่อน (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2534 : 1)

การบริหารงานโรงเรียนสังกัดเทศบาล ยึดถือหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.0418/1461 ลงวันที่ 3 กันยายน 2531 เป็นแนวปฏิบัติซึ่งสรุปได้ว่า การบริหารงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ประกอบด้วยงานหลัก 6 ประการ คือ (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2534 : 4 - 8)

1. งานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การจัดสื่อการสอน การนิเทศการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดบริการห้องสมุด การจัดห้องพิเศษ การสนับสนุนการสอน และการสอนซ่อมเสริม
 2. งานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย การบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การบริการแนะแนว การจัดกิจกรรมนักเรียน การให้บริการด้านอื่นๆ
 3. งานบุคลากร ประกอบด้วย การวางแผนบุคลากร การมอบหมายงานบุคลากร การพัฒนางานของบุคลากร การส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นกลุ่ม การนิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร
 4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ ประกอบด้วย งานธุรการ งานการเงินและบัญชี งานพัสดุ งานทะเบียนและงานเอกสารต่างๆ
 5. งานอาคารสถานที่ ประกอบด้วย การวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสม การจัดบรรยากาศของอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ ของอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม และคุ้มครองตลอดจนการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้ประโยชน์ได้ดีอยู่เสมอ
 6. งานความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนและหน่วยงานอื่น งานกรรมการศึกษากับการสนับสนุนงานของโรงเรียน ในด้านวิชาการ ด้านทุนทรัพย์ ด้านแรงงานและกิจกรรมอื่นๆ
- สรุปได้ขอขยายว่าการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ผู้บริหารงานโรงเรียนจะต้องบริหารงานใน 6 ภารกิจหลัก คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์กับชุมชน เช่นเดียวกับโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) มีความหมายใกล้เคียงกับคำศัพท์อื่นอีกหลายคำคือ "การวิจัยในชั้นเรียน" (Classroom Research) การวิจัยในห้องเรียน (Classroom Research) การวิจัยของครู (Teacher Research) การแสวงหาความรู้เชิงสะท้อนด้วยตนเอง (Self-Reflective Inquiry) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Developing Research for Learning) ซึ่งมีนักวิจัยและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและการวิจัยในชั้นเรียนไว้หลากหลายดังนี้

Cameron-Jones (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 16; อ้างอิงมาจาก Cameron-Jones.M :1983) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้ปฏิบัติการสอน (practitioner = ครู) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและทำความเข้าใจในวิชาชีพของตนเอง ถือว่าเป็นวิธีการสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพครู โดยเฉพาะในวิชาและหลักสูตรสำหรับครูประจำการ

Basse (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 16; อ้างอิงมา Basse.M.1986) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีการดำเนินการอย่างรวดเร็ว โดยมีลักษณะ 3 ประการ คือ (1) เพื่อหาทางปรับปรุง (2) มีความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกันของการมีส่วนร่วม และ (3) มีการสะท้อนผลวิจัย การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เกิดจากครู ครูเป็นผู้วิเคราะห์และสะท้อนผลการทำงานซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และระบุนหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนทันที

เคมมิส (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 16; อ้างอิงมา Kemmis : 1988) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยคือ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นและสิ่งที่ต้องทำวิจัย (object) คือ แนวทางปฏิบัติทางการศึกษา (educational practice) การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่ไม่ได้แตกต่างไปจากการวิจัยอื่นในเชิงเทคนิค แต่แตกต่างในด้านวิชาการ วิธีการของการวิจัยปฏิบัติการ คือการทำงานที่เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของตนเองที่เป็นวงจรแบบขดลวด (spiral of self - reflection) โดยเริ่มต้นที่ขั้นตอนการวางแผน (planning) การปฏิบัติ (acting) การสังเกต (observing) และการสะท้อนกลับ (reflecting) เป็นการวิจัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

Glickman (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 17; อ้างอิงมา Glickman 1992; อ้างอิงมาจาก Miller.2000a) นิยามว่าการวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษาที่ทำโดยครูอาจารย์ในโรงเรียน เพื่อเขียนผลของการจัดกิจกรรมที่จะใช้ในการปรับปรุงการสอน

Johnson (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 17; อ้างอิงมา Johnson.B.:1993) กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการว่าเป็นการศึกษาที่เน้นการแก้ปัญหาที่ตั้งใจทำอย่างรอบคอบ เป็น การวิจัยแบบร่วมมือ เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเอง โดยผู้ทำวิจัยอาจเป็นบุคคลที่กำลังปฏิบัติงานหรือสถาบันผู้ดำเนินการวิจัยก็ได้

Sebatane(สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 17; อ้างอิงมาจาก Sebatane.E.M.:1994) ได้สังเคราะห์นิยามของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง การวิจัยที่ ทำโดยครูเพื่อพัฒนาการสอน

แมคคีน (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 18; อ้างอิงมาจาก Mclean.J.E.:1997) กล่าวว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการวิจัยที่ครูทำการทดลองวิธีการต่างๆในชั้นเรียน มีการตรวจสอบผล การใช้วิธีการเหล่านั้น และปรับวิธีการที่ใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลกับผู้เรียนมากที่สุด นอกจากนี้ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ยังเป็นกระบวนการเสริมพลังอำนาจครูในการกำหนดสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับครูภายใต้ระบบกลไกต่างๆ ที่มีอยู่เป็นการพัฒนาระบบการศึกษาระยะยาว เป็นการพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้ด้วยตัวเองและผู้อื่นร่วมกันและเป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนกับนักวิจัยหรือนักวิชาการในโรงเรียน

ฟอสเฮย์ (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 18; อ้างอิงมาจาก Foshay.A.W.:1998) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครู โดยใช้ประโยชน์จากวิธีการวิจัยมาสำรวจ ตีความและอธิบายความจริงที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

สุวิมล ว่องวานิช (2548 : 21) ให้ความหมายว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนว่า เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่จะต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ของตนเองและกลุ่มผู้ร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครู และผู้เรียน

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 7) ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้า เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียน การสอนที่ตนรับผิดชอบ

อัจฉรา สระวสี (2540 : 15-17) และ ประวิต เกรววรรณ (2542 : 2-3) ได้ให้ความหมาย สอดคล้องกันว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีวิธีการวิจัยที่กล่าวไว้ว่า เป็นการวิจัยปฏิบัติการ หรืออาจ เรียกว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) โดยการวิจัยปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่ผู้ปฏิบัติงานมุ่งศึกษาทำความเข้าใจในงาน หรือ กิจกรรมในหน้าที่เพื่อค้นหาวิธีการ แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนางานหรือกิจกรรมนั้น ส่วนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการศึกษา ค้นคว้าของครูซึ่งจัดว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหา (Problem Solving) การจัด กิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมนักเรียน และคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) เพื่อพัฒนานวัตกรรม การเรียนการสอน

นพพล เจนอักษร (2544 : 11) ให้ความหมายว่าการวิจัยในชั้นเรียน คือ การวิจัย ประเภทหนึ่งที่ครูผู้สอนดำเนินการควบคุมไปกับการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาการเรียนการสอน หรือ ใช้ในการแก้ปัญหา การสอนของตนรวมทั้งเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อไป

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2544 : 25) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน เกิดขึ้นเนื่องจากการมีปัญหา เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือ มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูแล้ว ครูเกิด ความคิดความต้องการหรือมีความเป็นกัลยาณมิตร ปรรณนาดีต่อผู้เรียนที่จะหาทางแก้ไขปัญหา หรือช่วยเหลือผู้เรียนโดยแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน หรือ พัฒนาการเรียนการสอนของครูเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

มะลิวัลย์ สมศักดิ์ (2543 : 194) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการหาความจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อนำข้อค้นพบไปพัฒนาการเรียนรู้อหรือการเรียน การสอนในชั้นเรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นนักวิจัยและใช้ผลงานวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัย เพื่อแก้ปัญหาหรือแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มผู้เรียนจึงเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในขอบเขตหรือบริบทของชั้นเรียนของครูนักวิจัย การวิจัย ในชั้นเรียนจึงเรียกว่าการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) หรือ CAR

วรรณวิไล พันธสีดา (2543 : 6) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ

สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์ (2542 : 153) ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็น การวิจัยที่ทำโดยครู ของครูและเพื่อครู เป็นการวิจัยที่ครูผู้ซึ่งตั้งปัญหาในการเรียนการสอนออกม และครูผู้ซึ่งต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการที่เชื่อถือได้ ผลการวิจัยคือ คำตอบที่ครูจะเป็นผู้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาของตน

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2538 : 6) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนคือ กระบวนการแสวงหาความรู้ อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียน การสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน โดยมีครูเป็นนักปฏิบัติการวิจัยและ ใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2544 : 3) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน กระทำโดยครูผู้สอนโดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นงานที่ทำควบคู่ไปกับการเรียนการสอนตามปกติ ครูสามารถทำการศึกษาวิจัยได้หลายประเด็น และสามารถดำเนินการได้พร้อมกันในขณะเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนในชั้นที่ครูสอนอยู่และสามารถเผยแพร่เป็นประโยชน์ต่อวงการ ศึกษาได้

อุทุมพร จามรมาน (2537 : 16) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ทำ โดยครู ของครู เพื่อครู เป็นการวิจัยที่ครูผู้ซึ่งตั้งปัญหาในการเรียนการสอนออกมา และครูผู้ซึ่งต้อง แสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการที่เชื่อถือได้ ผลการวิจัยคือคำตอบที่ครูจะ เป็นผู้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาของตน

ธีรชัย ปุณฺณโชติ (2532 : 8) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นการหา ความรู้หรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ของการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนหรือเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนโดยอาศัย วิธีทางวิทยาศาสตร์ นอกจากการค้นหาคำตอบหรือวิธีการใหม่ๆ แล้วยังหมายความรวมถึงการประดิษฐ์ คิดค้นสิ่งใหม่ เช่น สื่อการเรียนการสอนหรืออุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้อง ดำเนินการโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ดังนั้นจากที่กล่าวมาแล้วจึงสรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นกระบวนการใน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใน ชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และ สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆในชีวิตประจำวันของตนเอง ให้ทั้งตนเอง และกลุ่มเพื่อน ร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่ เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครูและของผู้เรียน

ความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 และ มาตรา 30 ได้ให้ความสำคัญกับการนำการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยกำหนดให้ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ คือส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ที่ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่างๆ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมให้ผู้สอน สามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา เพราะฉะนั้นการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนา การเรียนรู้ ในฐานะครูผู้สอนถ้าครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการทำการวิจัยในชั้น เรียนก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนและผู้สอนเอง (ขจิต ฝอยทอง 2543 : 36) โดยได้มีนักการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้หลายท่านดังนี้

สุวัฒน์ สุวรรณเขตนิคม (2538 : 6-8) กล่าวถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน ว่าจะช่วยให้นักครูมีวิถีชีวิตของการทำงานครูอย่างเป็นระบบ เห็นภาพของงานตลอดเวลา มีการ ตัดสินใจที่มีคุณภาพเพราะจะมองเห็นทางเลือกต่างๆอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ ครูนักวิจัยจะมี โอกาสมากขึ้นในการคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับเหตุผลของการปฏิบัติงาน และครูสามารถมองเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ปฏิบัติไปนั้นได้ผลหรือไม่เพราะอะไร นอกจากนี้ครูที่ใช้ กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนนี้จะสามารถควบคุม กำกับและพัฒนา การปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างดีเพราะการทำงานและ ผลของการทำงานนั้นล้วนมีความหมาย และคุณค่าสำหรับครูในการพัฒนานักเรียน ผลจากการทำวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้นักครูได้ตัวบ่งชี้ที่ เป็นรูปธรรมของผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน อันจะนำมาซึ่งความรู้ในงานและความสุขในการ ปฏิบัติงานที่ครูต้องการ เป็นที่คาดหวังว่า เมื่อครูได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่กับ การปฏิบัติงานสอนอย่างเหมาะสมแล้วจะก่อให้เกิดผลดีต่อวงการศึกษาระดับชาติและวิชาชีพครูอย่าง น้อย 3 ประการ

1. นักเรียนจะมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. การศึกษาจะมีข้อความรู้และ นวัตกรรมทางการจัดการเรียนการสอนที่เป็นจริง เกิดขึ้นมากมายอันเป็นประโยชน์ต่อครูและเพื่อนครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็น อย่างมาก

3. วิถีชีวิตของครูหรือวัฒนธรรมในการทำงานของครู ครูจะพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ (professional teacher) มากยิ่งขึ้น เพราะครุณักวิจัยจะมีคุณสมบัติของการเป็นผู้แสวงหาความรู้หรือผู้เรียนในศาสตร์แห่งการสอนและมีชีวิตชีวา จนในที่สุดเป็นผู้มีวิทยายุทธแกร่งกล้าในการสอน สามารถสอนนักเรียนให้พัฒนาก้าวหน้าในด้านต่างๆ ในหลายบริบทเรียกว่าเป็นครูผู้รอบรู้หรือครูปรมาจารย์ (Master Teacher) ซึ่งถ้ามีปริมาณครุณักวิจัยในชั้นเรียนมากจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิถีชีวิตของครู เพื่อให้ครูพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในสังคมวิชาการของวิชาชีพครู

พญงค์ดี จันทรสุรินทร์ (2543 : 8) ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการวิจัยโดยครูผู้สอนไว้ว่า การวิจัยจะช่วยปรับปรุงในด้านวิชาชีพครู และครูผู้สอนที่ทำการศึกษาและทดลองวิจัยกันอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้เกิดความก้าวหน้าในการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งเกิดความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

ประวิต เอราวรรณ์ (2542 : 7) กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ เห็นภาพงานตลอดแนว และมีการวางแผนในการทำงาน
2. ช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ โดยใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีผลการวิจัยรองรับ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ครูจะจัดการเรียนการสอน โดยยึดประสบการณ์เดิมความรู้เดิม และความสนใจส่วนตัวเป็นหลักซึ่งเข้าไปถึงปัญหาของนักเรียน
3. ครูสามารถสร้างและวิเคราะห์ทางเลือกอย่างหลากหลาย และตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีคุณภาพ มีเหตุผลและสร้างสรรค์เพราะมองทางเลือกได้กว้างขวางและลึกซึ้ง
4. ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจะสามารถควบคุมกำกับและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนได้ดี และผลการวิจัยจะเป็นรูปธรรมหรือเป็นร่องรอยของผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของครู
5. นำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่างๆ ของโรงเรียนได้ ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มะลิวัลย์ สมศักดิ์ (2543 : 196) กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าทางการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนตรงตามสภาพความเป็นจริงและ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างดีที่สุด

2. เป็นเครื่องมือหรือกลไกที่ใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเพราะใช้วิธีการที่มีระบบและน่าเชื่อถือ

3. วงการศึกษาจะมีความรู้และนวัตกรรมทางการจัดการเรียนการสอนที่เป็นจริงเกิดขึ้นมากมายอันเป็นประโยชน์ต่อครูและเพื่อนครู

4. วิถีชีวิตของครูหรือวัฒนธรรมในการทำงานของครู จะพัฒนาไปสู่ครูความเป็นมืออาชีพ เพราะครูเป็นผู้มีคุณสมบัติแสวงหาความรู้ ในศาสตร์แห่งการสอนอย่างต่อเนื่องและมีชีวิตชีวา จนเป็นผู้มีวิถียายุทธแกร่งกล้าในการสอน เรียกได้ว่าเป็นครูผู้รอบรู้หรือครูปรมาจารย์

พิชิต ฤทธิจรรยา (2544 : 5) กล่าวถึงประโยชน์ของการทำวิจัยชั้นเรียนไว้ดังนี้ คือ

1. สภาพปัญหาการเรียนรู้อุดลงหรือสลายไป
2. ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. ผู้เรียนทั้งรายบุคคล ระดับชั้นเรียน โรงเรียนและทั้งประเทศมีคุณภาพ โดยภาพรวม

ในระยะยาวเยาวชนไทยและคนไทยมีคุณภาพ

4. ครูได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างกัลยาณมิตรช่วยเหลือศิษย์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 77); สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง (2544 : 4) ได้สรุปประโยชน์ของการทำวิจัยชั้นเรียนไว้ตรงกันว่า เมื่อครูทำวิจัยสำเร็จจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรและหน่วยงานทางการศึกษาดังนี้

1. นักเรียน โดยทั่วไปนักเรียนในชั้นเรียนมักจะมีความรู้ ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกันบางคนเรียนรู้ได้เร็วก็ไม่สร้างปัญหาให้ครู แต่นักเรียนบางคนเรียนช้าและคงยังใช้รูปแบบการสอนแบบเดียว นักเรียนกลุ่มนี้จะตามไม่ทันและอาจสร้างปัญหาให้ครู กับโรงเรียนและสังคมส่วนรวม การวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักการแล้วคิดหาทางแก้ปัญหานั้นจนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้น มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรพึงประสงค์และไม่มีปัญหาการเรียนอีกต่อไป

2. ครู การวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูทราบผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองว่าบรรลุเป้าหมายเพียงใด และช่วยให้สามารถแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาในเบื้องต้นอาจจะมีคุณภาพเป็นที่ไม่พอใจ กิจกรรมของการวิจัยช่วยให้สามารถปรับปรุงทางเลือกเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งจะส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีให้กับครูให้เป็นผู้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนของตนอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดเป็นผู้มีความรู้ลึกซึ้งในศาสตร์และศิลป์แห่งการสอน เป็นครูผู้รอบรู้

3. โรงเรียน เนื่องจากกิจกรรมการวิจัยในชั้นเรียนเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการเรียนการสอนในระดับภาพรวมของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของวงวิชาการโดยทั่วไป

4. วงการศึกษา การวิจัยในชั้นเรียนจะก่อให้เกิดการขยายองค์ความรู้ในด้านเทคนิคการสอน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสื่อประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงเป็นที่ยอมรับในวงวิชาชีพทั่วไป

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2543 : 3) กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า เป็นการพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติและเป็นการส่งเสริม สนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา

สุวิมล ว่องวานิช (2548 : 24-25) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนดังนี้

1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการทำวิจัย การประยุกต์ใช้ การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น

2. เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลจากการทำงาน

3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ

4. ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและการแก้ปัญหา

5. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการวิจัยทำกระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดยอมรับในความรู้ของผู้ปฏิบัติ

6. ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิผล

7. ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

พิมพันธ์ เตชะคุปต์และคณะ (2544 : 10) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเกิดจากแนวคิดพื้นฐานคือ การบูรณาการวิธีการปฏิบัติงานกับการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติโดยมีความสำคัญดังนี้

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนด้วยการวิจัย

2. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู
3. เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ
4. เป็นการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539 : 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยว่าผลที่ได้รับจากการวิจัยทางการศึกษา สามารถนำมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่ได้ศึกษาค้นพบใหม่ๆ เป็นความตื่นเต้นและเป็นความสุขอย่างหนึ่งของนักวิจัย เทคนิควิธีสอนแปลกๆ ใหม่ๆ หรือการพัฒนาหลักสูตรสามารถนำมาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน และผลการวิจัย เป็นสิ่งหนึ่งที่น่ามาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเปรียบเสมือนหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจากกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ และครูเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการที่เน้นการสะท้อนผล ทำให้เกิดการวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย ที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถสร้างทฤษฎีและฐานความรู้ที่สำคัญ สำหรับการแสวงหาความรู้ใหม่ๆรวมทั้งการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง

ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

สุวิมล ว่องวานิช (2548 : 22-23) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

คือ การวิจัยที่มีลักษณะดังภาพประกอบที่ 1

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่มีลักษณะดังนี้	
ใคร	ครูผู้สอนในห้องเรียน
ทำอะไร	ทำการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหา
ที่ไหน	ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
เมื่อไร	ในขณะที่การเรียนการสอนกำลังเกิดขึ้น
เพื่อจุดมุ่งหมายใด	มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
อย่างไร	ด้วยวิธีการวิจัยที่มีวงจรการทำงานต่อเนื่องและสะท้อนกลับ การทำงานของตนเอง(Self-Reflection) โดยขั้นตอนหลักคือ การทำงานตามวงจร PAOR (PlanActObserveReflect&Revise)
ลักษณะเด่นการวิจัย	เป็นกระบวนการวิจัยที่ทำอย่างรวดเร็ว โดยครูผู้สอนนำวิธีแก้ปัญหาที่ตัวเองคิดขึ้นไปทดลองใช้กับผู้เรียนทันทีและสังเกตผล การแก้ปัญหานั้นมีการสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนครูในโรงเรียนเป็นการวิจัยแบบร่วมมือ (Collaborative Research)

ภาพประกอบที่ 1 วงจรวิจัยการปฏิบัติการในชั้นเรียน

ที่มา : สุวิมล ว่องวานิช (2548 : 22)

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2543 : 34) ได้ระบุลักษณะของงานวิจัยชั้นเรียนว่า โดยมากเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งอาจจะเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเต็มรูปหรือเฉพาะส่วนก็ตามซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษาทั่วไปดังต่อไปนี้

1. จุดเริ่มต้น กำเนิดจากสภาพปัญหาหรือข้อข้องใจในการเรียนการสอนที่ครูพบ
ครูต้องการปรับปรุงหรือแก้ปัญหานั้นๆด้วยวิธีการวิจัย
2. ขอบเขตของการวิจัยประกอบด้วย
 - 2.1 ปัญหาวิจัย มีความหมายสำหรับการเรียนการสอนโดยตรง
 - 2.2 ประชากร มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน

2.3 การนำผลงานวิจัยไปใช้ การวิจัยมุ่งผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครู
ในสภาพแวดล้อมที่ทำการวิจัยนั้นๆ โดยตรง

3. ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางกระบวนการวิจัยทั้งหมด อาจดำเนินการโดยครูคนเดียว หรือ
โดยคณะครุร่วมกันดำเนินการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขอบเขตของการวิจัย

4. การวิจัยดำเนินการไปพร้อมๆ กับการเรียนการสอนปกติให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน
การสอน ผลการวิจัยจึงมุ่งอยู่บนฐานของประสบการณ์ธรรมชาติของห้องเรียนที่เป็นปกติวิจัย

5. กระบวนการวิจัยมีการเชื่อมโยงระหว่างการคิดเชิงสะท้อน (reflective thinking)
และการปฏิบัติ (action) อย่างชัดเจนกล่าวคือมีการพินิจพิจารณา ทบทวนทั้งก่อน ระหว่างและ
หลังการทดลองปฏิบัติ

6. วิธีการวิจัยมีความยืดหยุ่นปรับให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน เป็น
การวิจัยที่ให้ประโยชน์โดยตรงเท่าที่ครูผู้ทำการวิจัยต้องการ

Bassey (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 29; อ้างอิงมาจาก Bassey :1986) มีความคิดว่า
ลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ งานวิจัยที่มีผู้เข้าไปทำการวิจัยในห้องเรียนและทำ
อย่างรวดเร็ว อาจมีการทำการวิจัยปฏิบัติการเพียง 2-3 ชั่วโมง ก็เสร็จเรียบร้อย ไม่เหมือน
งานวิจัยทวิภาคี ที่อาจต้องใช้เวลาในการคิด การกำหนดกรอบการวิจัย และใช้เวลาในการวิจัย
นาน ดังนั้นวิธีการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงไม่มีความซับซ้อนเหมือนวิธีการวิจัยเชิงวิชาการ

ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และ สุวรรณ สุวรรณเขต (มะลิวัลย์ สมศักดิ์ และ คณะ 2547 : 29;
อ้างอิงมาจาก ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และสุวรรณ สุวรรณเขต 2540 : 13) กล่าวถึงลักษณะสำคัญ
ของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. นำมาใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ (practical) และ ตรงกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงใน
โลกการทำงาน ซึ่งประชากรที่ศึกษาอาจเป็นนักเรียนในชั้นเรียน กลุ่มเพื่อนร่วมงาน หรือกลุ่มบุคคล
ที่เกี่ยวข้องกับงาน

2. ข้อค้นพบที่ได้จะลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาที่ดีกว่าสิ่ง
ทำอยู่ และเป็นข้อค้นพบที่มาจากข้อมูลเชิงประจักษ์

3. มีลักษณะยืดหยุ่น (flexible) และปรับปรุงได้ (adaptive) คือยอมให้มีการเปลี่ยนแปลง
เกิดขึ้นได้

4. เป้าหมายของการวิจัยจะมุ่งไปที่ข้อค้นพบที่ได้จากสถานการณ์เฉพาะมากกว่าที่จะ
สรุปหาพิงไปสู่สถานการณ์อื่น

ชาติรี เกิดธรรม (มะลิวัลย์ สมศักดิ์ และคณะ 2547 : 29; อ้างอิงมาจากชาติรี เกิดธรรม 2544 : 14-15) ได้กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหา หรือ พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล เป้าหมายสำคัญของการวิจัยของครูคือ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ได้วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่แต่อย่างใด ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนจึงไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่เคร่งครัดเหมือนกับการวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไปแล้วการวิจัยในชั้นเรียนควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการวิจัยจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
 2. เป็นการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
 3. การวิจัยดำเนินการไปพร้อมกับการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ สอนพร้อมกับทำการวิจัยไปด้วย แล้วนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาและเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น
- สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (2544 : 4) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้
1. การวิจัยในชั้นเรียนต้องเป็นไปอย่างง่าย ๆ สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในห้องเรียนมาใช้ในการค้นหาคำตอบ เป็นงานวิจัยที่ทำควบคู่ไปกับงานสอนและจะต้องไม่รบกวนหรือก่อความยุ่งยากให้กับการเรียนการสอนตามปกติ
 2. การวิจัยในชั้นเรียนต้องเกิดจากสภาพปัญหาที่แท้จริงในขณะนั้น และครูไม่สามารถใช้วิธีการเดิมๆ แก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องคิดค้นวิธีการใหม่ๆ
 3. ครูสามารถทำการศึกษาในประเด็นวิจัย หรือหัวข้อวิจัยได้หลายประเด็นและสามารถดำเนินการได้พร้อมกัน ในขณะเดียวกันหากปัญหาที่เกิดขึ้นมีหลายปัญหาที่ต้องแก้ไข ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนต้องไม่ใช่การทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว
 4. การวิจัยในชั้นเรียนเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาแสวงหาคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือ และนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนได้จริง

ชูศรี วงศ์รัตน์ (2543 : 79) ได้แจกแจงลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. เป็นการวิจัยโดยครูผู้สอน
2. เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน
3. วิจัยในห้องเรียนที่ครูรับผิดชอบ
4. วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก
5. ผู้ใช้การวิจัยโดยตรง คือครูผู้สอนเอง

พิชิต ฤทธิ์จำรูญ (มะลิวัลย์ สมศักดิ์ และคณะ 2547 : 30; อ้างอิงมาจาก พิชิต ฤทธิ์จำรูญ 2532 : 8) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. จุดเริ่มต้นของการวิจัยการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเกิดขึ้นเนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของคุณ แล้วคุณเกิดความคิดความต้องการ หรือมีความเป็นกัลยาณมิตรปรารถนาดีต่อผู้เรียนที่จะหาทางแก้ปัญหาหรือช่วยเหลือผู้เรียน โดยแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคุณ
2. ขอบเขตการวิจัย การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมีขอบเขตที่แคบและเฉพาะเจาะจงในประเด็นดังนี้

2.1 ปัญหาการวิจัย (research problem) ปัญหาการวิจัยคือคำถามหรือข้อสงสัยหรือโจทย์ที่ครูนักวิจัยกำหนดขึ้นเพื่อต้องการหาคำตอบด้วยวิธีการที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ พฤติกรรมผู้เรียนที่ครูนักวิจัยต้องการหาคำตอบหรือแก้ปัญหาเฉพาะการเรียนการสอนในชั้นเรียนหนึ่งๆ เรื่องที่ทำวิจัยเป็นประเด็นที่เล็กไม่กว้างเกินไป แต่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้หรือการสอนของคุณ

2.2 ประชากร (population) เป็นนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งครูนักวิจัยต้องการจะศึกษา แก้ปัญหาหรือพัฒนา ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนจะมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ พฤติกรรมของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนบริบทของชั้นเรียน อาจจะศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม รายห้อง หรือหลายห้องเรียนที่ครูนักวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นเฉพาะรายบุคคล รายกลุ่ม ทั้งห้องเรียนหรือหลายห้องเรียน การวิจัยในชั้นเรียนไม่นิยมสุ่มผู้เรียนมาศึกษา แก้ไข หรือพัฒนาเฉพาะบางส่วน แต่จะศึกษา แก้ไข หรือพัฒนาประชากรกลุ่มเป้าหมายหรือนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ทั้งหมด

2.3 เนื้อหาและวิธีการ การวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วยขอบข่ายของการวิจัยที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ

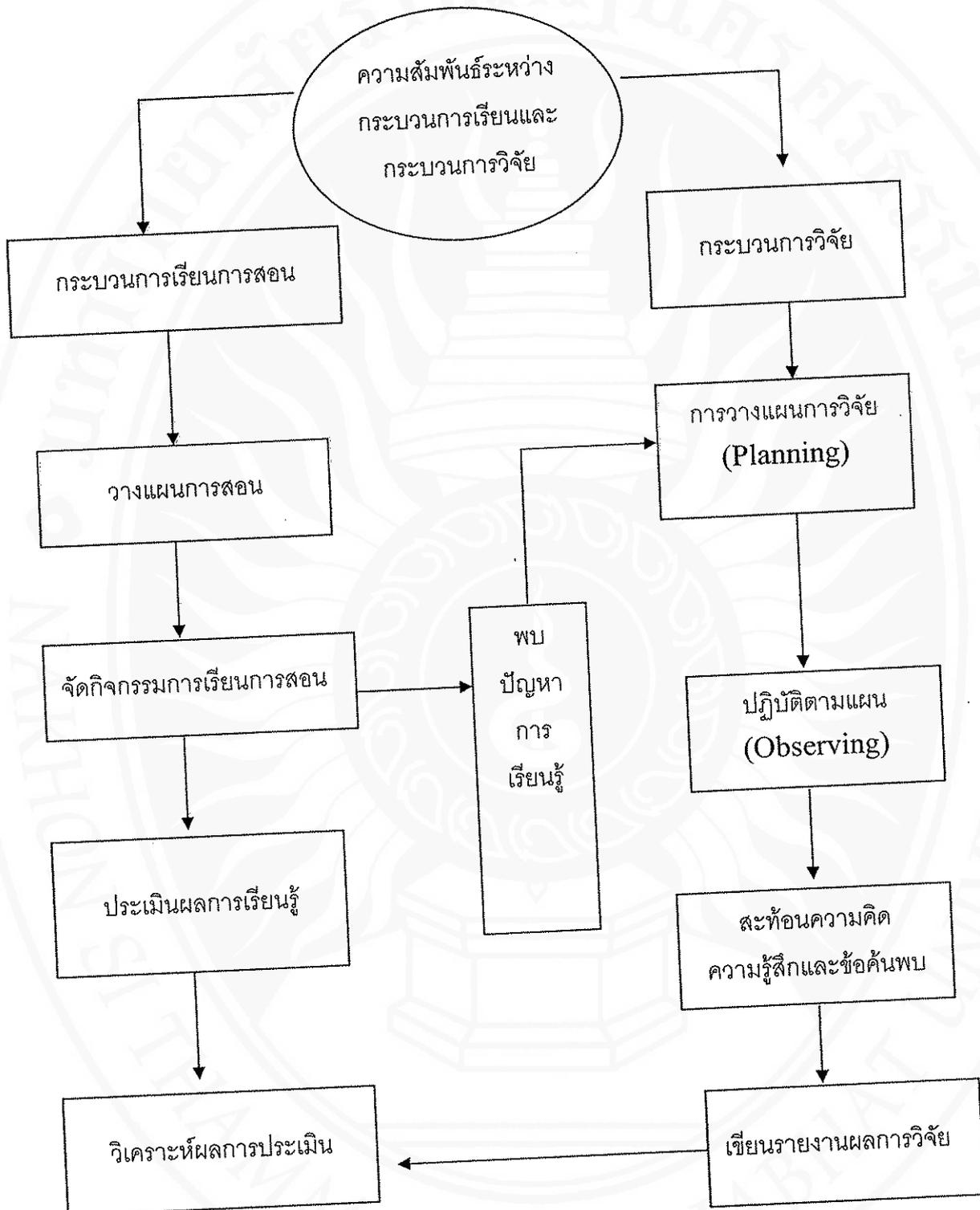
2.3.1 การวิจัยมุ่งทำความเข้าใจปัญหาหรือสภาพการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นการศึกษาเพื่อรู้หรือเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เรียน สภาพการณ์ เหตุการณ์ และปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ประกอบด้วยการสำรวจชั้นเรียน (Classroom Survey) วิเคราะห์พฤติกรรมในชั้นเรียน (Behavior Analysis) การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) การวิจัยลักษณะนี้เป็นการวิจัยเพื่อการอธิบาย (Exploratory Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

2.3.2 การวิจัยที่มุ่งปฏิบัติการเพื่อปรับเปลี่ยนและแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนเป็นการวิจัยที่มุ่งคิดค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพหรือพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ

2.4 การนำผลการวิจัยไปใช้ การวิจัยในชั้นเรียนมิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะนำผลการวิจัยไปอ้างอิงถึงประชากรในวงกว้างหรือในชั้นเรียนอื่นๆโดยทั่วไปเหมือนกับการวิจัยเชิงวิชาการแต่มุ่งเน้นที่จะนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะราย เฉพาะกลุ่ม หรือชั้นเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ และอยู่ในความรับผิดชอบของครูกิจวิจัย เมื่อทำวิจัยเสร็จแล้วอาจนำเสนอผลการวิจัยเผยแพร่สู่เพื่อนครู สุนัขวิชาชีพครูและวงวิชาการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้หรือการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการขยายพรมแดนขององค์ความรู้(Body of Knowledge)และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

3. ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางการวิจัยทั้งหมด โดยครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการวิจัย และใช้ผลการวิจัยเองซึ่งอาจดำเนินการด้วยตนเอง หรือร่วมกับคณะคณะครูที่มีส่วนรับผิดชอบการเรียนการสอนในชั้นเรียนร่วมกัน โดยอาจมีผู้เชี่ยวชาญร่วมให้คำปรึกษา นิเทศ แนะนำ และช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัย

4. การดำเนินการวิจัยจะดำเนินการไปพร้อมๆกับการเรียนการสอนตามปกติ ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดใหม่ของการจัดการเรียนการสอนที่ให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนหรือกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการวิจัยจะมีความสัมพันธ์กันดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนและกระบวนการวิจัย
ที่มา : พิชาติ ฤทธิ์จำรูญ (มะลิวัลย์ สมศักดิ์ และคณะ 2547 : 29; อ้างอิงมาจาก พิชาติ ฤทธิ์จำรูญ

การวิจัยในชั้นเรียนควรเป็นงานวิจัยร่วมกันหลายฝ่าย เพื่อมุ่งหาทางแก้ไขปัญหา ในลักษณะองค์รวมมากกว่าการวิจัยเดี่ยวและแก้ไขเฉพาะด้าน เนื่องจากปัญหาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกันหรือสัมพันธ์กัน ครูคนเดียวอาจจะแก้ไขปัญหาไม่ได้

จึงเห็นได้ว่าลักษณะของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนที่เป็นไปอย่างง่าย ๆ โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในห้องเรียนมาใช้ในการค้นหาคำตอบซึ่งทำควบคู่ไปกับงานสอนปกติ การวิจัยชั้นเรียนนั้นต้องเกิดจากสภาพปัญหาที่แท้จริงในขณะนั้น และครูไม่สามารถใช้วิธีการเดิมๆ ในการแก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องคิดค้นวิธีการใหม่ ครูสามารถทำการศึกษาในประเด็นวิจัยหรือหัวข้อวิจัยได้หลายประเด็น และสามารถดำเนินการได้พร้อมกัน เน้นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาแสวงหาคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือและนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนได้จริง และควรร่วมมือกันหลายฝ่ายเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

วัลลภ กันทรัพย์ (2539 : 20) ได้จำแนกการวิจัยชั้นเรียนออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การสำรวจ เป็นการศึกษาที่มุ่งรวบรวมข้อมูลและรายงานสภาพความเป็นจริง เช่น สำรวจปัญหาการเรียนการสอน สำรวจทัศนคติของนักเรียน เป็นต้น
2. การวิจัยเปรียบเทียบ เป็นการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร ตั้งแต่ 2 ตัว ขึ้นไป ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ เช่น การเปรียบเทียบนักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนว่าแตกต่างกันหรือไม่ เป็นต้น
3. การวิจัยหาความสัมพันธ์ เป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัว ขึ้นไปว่าสัมพันธ์กันหรือไม่ เช่น ศึกษาวิธีการสอนของครูกับผลการเรียนของนักเรียน เป็นต้น
4. การวิจัยทดลอง ธีรชัย ปุณฺณโชติ (2532 : 5) ให้ความเห็นว่า การวิจัยทดลองมี 2 ประเภท คือ การทดลองในสนาม และการทดลองในสภาพธรรมชาติ เช่น ทดลองกับนักเรียนขณะเรียนอยู่ในห้องเรียนปกติ และการทดลองในห้องปฏิบัติการ เป็นต้น
5. การวิจัยและพัฒนา เป็นการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับผลงานที่ต้องการพัฒนา มีการสร้างผลงานบนฐานของผลการวิจัย นำผลงานที่สร้างขึ้นไปทดสอบภาคสนามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่นำไปใช้จริงมีการแก้ไขข้อบกพร่องจากที่ได้พบในการทดสอบภาคสนาม จนกระทั่งผลงานที่สร้างขึ้นบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

จึงพอสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีลักษณะและประเภทที่แตกต่างกัน ออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับผลที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยนั้นๆ และคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับครูผู้สอน

ได้ก็ต่อเมื่อได้ศึกษาหลักสูตรวิธีการของกระบวนการวิจัยให้ดีแล้ว การวิจัยก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุด

ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

เคมมิต (Kermis 1996 : 29) ได้อธิบายวงจรการวิจัยในชั้นเรียนไว้ 4 ขั้นตอน

1. การวางแผน (Plan) เป็นการมองไปข้างหน้าว่าจะทำอะไรบ้าง
2. การปฏิบัติงาน (Action) เป็นการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ มีการควบคุมการดำเนินงานเป็นอย่างดี เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
3. การสังเกต (Observe) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการบันทึกการปฏิบัติงานไว้เป็นหลักฐานการสังเกต เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการวิจัยในชั้นเรียนที่ใช้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง
4. การสะท้อนผล (Reflect) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่นำผลการปฏิบัติและการสังเกตมา

รวบรวม วิเคราะห์ผลเสีย สรุปผล สะท้อนข้อมูลย้อนกลับไปสู่การวางแผนต่อไป
อเรนด์ (มะลิวัลย์ สมศักดิ์และคณะ 2547 : 35; อ้างอิงมาจาก Arends : 1994) กล่าวว่า การวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ

1. รวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครู
2. ใช้ข้อมูลในการปฏิรูปทางเลือกที่เกี่ยวกับยุทธวิธีในการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ร่วมแสดงความคิดเห็นโดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนมาใช้เพื่อนำความคิด ไปใช้และเพื่อให้เกิดความมั่นใจในลักษณะของกิจกรรมและวิธีการสอนที่จะใช้ในชั้นเรียน

คอเรน และเมเนียน (มะลิวัลย์ สมศักดิ์และคณะ 2547 : 36; อ้างอิงมาจาก Cohen & Manion : 1994) ได้กล่าวถึงการทำวิจัยปฏิบัติการของครูว่ามี 8 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหาและประเมินปัญหาซึ่งเกิดจากการปฏิบัติงานในทุกๆ วันของครู
2. การตกลงเสนอแนวทางการวิจัยในระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครู นักวิจัยที่ปรึกษา และผู้สนับสนุนเพื่อเสนอเค้าโครงการวิจัย การกำหนดปัญหาการวิจัยให้ชัดเจน การกำหนดเหตุผลการทำวิจัย และขั้นตอนการดำเนินการ
3. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. การกำหนดวัตถุประสงค์และตั้งสมมติฐานของการวิจัย
5. การเลือกวิธีดำเนินการวิจัย
6. การประเมินวิธีการดำเนินการวิจัยจากข้อ 5 ที่เป็นไปได้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จใน

การดำเนินงาน

7. การดำเนินการตามวิธีการที่คัดเลือก คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล
8. การสรุปผล การแปลผล และนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนต้องทำงานอย่างมีระบบ ซึ่ง วัลลภ กันทรพย (2539 : 2) ได้เสนอขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหาหรือการระบุปัญหาหรือกำหนดความต้องการ คือ สสำรวจก่อนว่างานที่เราจะทำนั้นมีปัญหาอะไรหรือต้องการอะไร หากพบว่าต้องการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นเป็นที่พึงพอใจของชุมชน ก็ควรดำเนินการในขั้นต่อไป
2. การเตรียมงาน / การวางแผน ขึ้นอยู่กับลักษณะที่ต้องปรับปรุง จะต้องเตรียมโดยใช้กรอบความคิดที่มีหรือใช้การประชุมปรึกษา เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะการเขียนเค้าโครงการงานวิจัย โครงการ โครงการ หรือแนวทางที่นำไปปฏิบัติได้แล้วแต่กรณี
3. การลงมือทำ / การปฏิบัติตามแนวทางหรือแผนที่กำหนดหรือตามเค้าโครงการวิจัย
4. การติดตามกำกับ / ปรับปรุง / สรุปผลโดยดูว่าที่ทำแต่ละขั้นตอนนี้ ได้อะไรบ้าง มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร จะปรับปรุงเมื่อใด เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จจะสรุปผลอย่างไร แก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการได้หรือไม่

ประวิต เอราวรณ (2542 : 5) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นระบบ มีขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจสภาพการปฏิบัติงาน (Reconnaissance) เพื่อทราบว่ามีปัญหาอะไรบ้าง แล้ววิเคราะห์ว่าปัญหาเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากอะไร และจะสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขสภาพการปฏิบัติงานส่วนใดได้บ้าง ซึ่งครูสามารถสำรวจได้จากกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมนักเรียน สภาพแวดล้อมและบริบทต่างๆ ของโรงเรียน การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การเข้าใจปัญหาและกำหนดปัญหาการวิจัยได้
2. การวางแผน เป็นขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการและการวางแผนเพื่อลงมือปฏิบัติในการค้นหาวัตกรรม และแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นปัญหา
3. การลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
4. การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) หลังจากที่มีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตามแผนจนปรากฏผลแล้วต้องมีการสะท้อนผลการปฏิบัติว่ามีสิ่งใดเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปบ้าง เพื่อสรุปผลและวางแผนการปรับปรุงใหม่หรือแก้ปัญหาใหม่ต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 8) ได้สรุปขั้นตอนการวิจัย
 ในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. การตั้งประเด็นปัญหา ครูควรตั้งประเด็นปัญหาในการวิจัยจากประสบการณ์ของครู
 หรือผู้วิจัยเอง ซึ่งจะช่วยให้ได้ประเด็นปัญหาการวิจัยที่แท้จริง เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
 ของนักเรียนแล้วจดบันทึกไว้ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ได้ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนที่แท้จริง แล้วนำมา
 วิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป
2. แสวงหาวิธีการใหม่ๆ มาแก้ปัญหา ครูจะต้องศึกษาเอกสารทางด้านวิชาการต่างๆ
 ปรีกษานักวิชาการชั้นนำ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
3. วางแผนการสอน ครูจะต้องเตรียมการสอน สื่อและนวัตกรรมตามแนวทางใหม่ที่
 กำหนดไว้ รวมทั้งสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลการสอนไว้ด้วย
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ทำ
 กิจกรรมตามแนวทางใหม่ที่เลือกมาใช้ตามแผนการสอน
5. ประเมินผลการสอน ครูจะต้องทำการวัดผลและประเมินผล ซึ่งอาจวัดผลก่อนเรียน
 ระหว่างเรียนและหลังเรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้ แล้วสรุปผลการสอนว่าแก้ปัญหาได้หรือไม่
 อย่างไร บางครั้งจำเป็นต้องปรับปรุงการเรียนการสอน แสวงหาแนวทางใหม่ๆ เพิ่มเติมหรือกระทำ
 ซ้ำหลายรอบ เพื่อแก้ปัญหาให้ได้
6. รายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยจัดทำแฟ้มการวิจัยปฏิบัติการสรุปผล
 การแก้ปัญหาปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษาครูก็ได้แฟ้มวิจัยปฏิบัติการหลายเรื่องหลายแฟ้ม ถ้าครู
 ได้แก้ปัญหาในการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้น
 เรียนเป็นประจำ จะช่วยให้มีการพัฒนางาน พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาเด็ก พัฒนาครู และ
 พัฒนาวิชาชีพครูแบบยั่งยืนอย่างเป็นระบบ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2543 : 8) ให้ความเห็นว่า การทำวิจัยในชั้นเรียน
 มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ลักษณะการวิจัยเป็นการ
 วิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีกระบวนการวิจัยดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนา
 คุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนาและสามารถดำเนินการ
 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น ขั้นตอนนี้จะ
 นำไปสู่ปัญหาของการวิจัยและแหล่งข้อมูล

2. กำหนดวิธีในการแก้ปัญหาเมื่อครูได้วิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษาในขั้นที่ 1 เพื่อที่จะให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหา ในขั้นนี้ครูต้องศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากวารสาร บทความและตำรา ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์และผลที่คาดว่าจะได้รับ

3. พัฒนารูปแบบหรือนวัตกรรมจากขั้นที่ 2 ครูจะได้ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการหรือนวัตกรรมที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษา และวิธีการที่จะพัฒนาหรือจะแก้ปัญหา

4. นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ ในขั้นนี้ ครูนำนวัตกรรมหรือวิธีการที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 ไปใช้ โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป ขั้นตอนนี้ ต้องมีเครื่องมือและวิธีรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

5. สรุปผล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผลและเขียนรายงาน ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 - 4 ในขั้นตอนนี้ จะได้ผลการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนหรือการแก้ปัญหา

จึงพอสรุปขั้นตอนและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ดังนี้คือ เริ่มต้นด้วยการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง กำหนดรูปแบบหรือวิธีการใช้แก้ปัญหา ออกแบบงานวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การทดลอง การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สรุปผลที่ได้และรายงานผล

การส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

การส่งเสริม หมายถึง "เกื้อหนุน หนุนหลัง เชิดชู" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 : 765)

การส่งเสริม หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น (วัฒนา สุตรสุวรรณ ม.ป.ป.: 51)

การส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการให้ความช่วยเหลือและแนะนำให้ครูในโรงเรียนมีการปฏิบัติงานด้านการศึกษา ค้นคว้า หรือ การคิดแก้ปัญหาการเรียนการสอนด้านกระบวนการวิจัย (เพียงใจ พรหมทัศนานนท์ 2541 : 16 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2541 : 8) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการสนับสนุน

และช่วยเหลือให้ครูได้มีการศึกษา ค้นคว้าองค์ความรู้ใหม่ๆ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

ฮาริส (วีณา นรสิงห์ 2544 : 19; อ้างอิงมาจาก Harris 1969 : 3) กล่าวว่า เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัย เป็นองค์ประกอบต่างๆ ที่จะช่วยให้ครูมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย และเป็นการเชื้อให้การนำความรู้ทางการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษาให้ดีขึ้น

ฟอสเตอร์ (วีณา นรสิงห์ 2544 : 19; อ้างอิงมาจาก Foster 1968 : 291) .ให้ความเห็นว่า การที่จะกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูมีการเปลี่ยนทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และทัศนคติควรจัดกิจกรรมเหล่านี้เป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง คือ ประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน ประชุมปฏิบัติงานในระหว่างปิดภาคฤดูร้อน เพื่อสนองความต้องการของครูและสนับสนุนด้านการเงิน สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้กับครูที่มาประชุม จัดให้มีการสาธิตการสอน และการพบปะระหว่างครูที่มีการสอนวิชาและชั้นเดียวกัน

สุนทร สุนันท์ชัย (2527 : 87 - 94) ได้เสนอแนะวิธีการส่งเสริมความสามารถของครูในการวิจัยในชั้นเรียนไว้หลายประการ เช่น ประชุมครูเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การจัดห้องสมุดสำหรับโรงเรียน การอบรมครู การทดลองทางวิชาการ การจัดกลุ่มหรือคณะกรรมการให้มีหน้าที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ การพบปะเป็นรายบุคคล การเยี่ยมห้องเรียนและการศึกษาดูงานในโรงเรียนอื่น การสาธิต การบรรยาย การอภิปราย การส่งเสริมให้ครูเป็นสมาชิกของสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ทางวิชาการ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อเพื่อเลื่อนวิทยฐานะและการประเมินผลประสิทธิภาพของครู

นอกจากนี้ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2534 : 2 - 4) ได้สรุปความคิดเห็นของนักวิจัย นักวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์ผู้สอนในระดับ มัธยมศึกษา และวิทยาลัยครูทั่วประเทศ จากการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียนให้ครูเกิดความตระหนักในการทำวิจัย เพื่อพัฒนาด้านการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นผลงานทางวิชาการในการขอตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ด้วย โดยมีข้อสังเกตว่าครูส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ แต่ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นในการทำวิจัยหรือจะใช้กระบวนการอย่างไร

2. การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นของครูในการนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลการทำวิจัยหรือผลงานทางวิชาการในระดับชั้นเรียน
 3. การนำระบบข้อมูลการวิจัย โดยมีศูนย์สารสนเทศการวิจัยในหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องในระดับเขตการศึกษาและระดับจังหวัดอย่างจริงจัง
 4. การให้ความสำคัญต่อผลการวิจัยในชั้นเรียน โดยช่วยกันเผยแพร่และยกย่องเชิดชูผู้ผลิตอย่างต่อเนื่อง
 5. หน่วยงานต้นสังกัดจะต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนว่า การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่นี้ด้วย
 6. สนับสนุนครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจทางการวิจัยเพิ่มขึ้น และเสริมสร้างขวัญ กำลังใจของครูผู้ดำเนินการวิจัย
 7. สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณเพื่อการทำวิจัยให้เพียงพอ เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นของการพัฒนาการศึกษา
 8. พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย โดยการอบรม สัมมนา การทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง
 9. ช่วยกันสร้างความตระหนักให้ครูในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการทำวิจัยเกี่ยวกับงานการเรียนการสอนในหน้าที่ของตนเอง
 10. ให้การยอมรับและให้เกียรติแก่ครูผู้ทำวิจัยตามสมควรและถือเป็นเกณฑ์หนึ่งในการพัฒนาความดีความชอบ
- วิชัย ตันศิริ (2534 : 21) ได้กล่าวสรุปว่า งานวิจัยจะพัฒนาได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับระบบการวิจัย และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ทั้งนี้เพราะงานวิจัยถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบของการทำงานในทุกหน่วยงาน เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพ
- รุ่งจิต เจนอักษร และกนก ขวัญขจร (2534 : 24) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า ควรมีการจัดอบรมให้ครูรู้เทคนิค กระบวนการวิจัย มีการทำวิจัยให้ดูเป็นตัวอย่าง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการวิจัยและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนางานในหน้าที่
- บัญชา อึ้งสกุล (2537 : 18) ได้ให้ความเห็นว่าการส่งเสริมการวิจัยโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมจะต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครู ไปบริการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยเพื่อหาความรู้ใหม่ๆ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เพียงใจ พรหมทัศนานนท์ ((2541 : 104) ได้เสนอแนะวิธีการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยไว้ว่า ควรจัดให้มีนโยบายและแผนงาน

การวิจัยในโรงเรียนอย่างเป็นทางการ ส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยแก่ครู โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาให้ความรู้ สนับสนุนให้มีโครงการทำวิจัยในโรงเรียน มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยของโรงเรียน โดยเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ ควรลดภาระงาน การสอนของครู เพื่อเอื้อต่อการทำวิจัยและให้มีเวลาศึกษาค้นคว้ามากขึ้น สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อทำการวิจัย จัดให้มีห้องหรือมุมใดมุมหนึ่งสำหรับทำงานวิจัย จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และหนังสือต่างๆ เพื่อศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัย มีการประเมิน ติดตาม ดูแลการทำวิจัยตาม แผนที่กำหนดไว้ เพื่อทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานวิจัย จัดให้มีเอกสารเผยแพร่งานวิจัย ของโรงเรียนและเปิดโอกาสให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้ความเข้าใจระหว่างกัน และกัน ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2543 : 14) สรุปว่าผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้น ให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้การวิจัยเป็นพื้นฐาน ส่งเสริมให้ครูค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการทางการวิจัยในชั้นเรียนอย่าง ต่อเนื่อง เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการทำวิจัยแก่ครู และการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา การเรียนการสอน

จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส (2543 : 68) กล่าวว่า ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือประกาศ นโยบายชัดเจน ให้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ การศึกษา พ.ศ.2542 มีการพัฒนาวิธีคิด วิธีทำงานเชิงระบบ ทำให้ทุกคนได้รับความรู้ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ของการวิจัย สร้างเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการวิจัยและใช้ผลการวิจัยในสถานศึกษา โดยมีการประชุมร่วมคิดร่วมปฏิบัติและประเมินเป็นระยะๆ ให้การสนับสนุนทรัพยากร เงิน วัสดุ ข้อมูล การจัดห้องสมุด ศูนย์วิชาการ การนำไปศึกษาดูงานให้เสนอและเผยแพร่ผลงาน ให้กำลังใจ และการประเมินเพื่อการพัฒนา

จะเห็นว่า แนวทางการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน เป็นเทคนิคและวิธีการของการให้ ความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียน การสอนในโรงเรียน ซึ่งจะต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมเป็นอย่างดีในด้านปัจจัยที่เอื้อต่อ การทำวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบในการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 22 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและหมวด 4 มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นถ้าพิจารณาในสาระบัญญัติดังกล่าว จะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถ ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งทุกคนจะต้องศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นในจิตวิญญาณของความเป็นครู เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องยืนยันว่าครูปรารถนาให้นักเรียนรู้จักคิดในระดับสูง (Think at a High Level) นอกจากความรู้ความสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ อันแสดงถึงความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่ต้องการให้เป็นครูมืออาชีพ (สัมฤทธิ์ ทางพิง 2544 : 11-13) ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักอยู่เสมอว่า ครูเป็นพลังสำคัญในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจและการสนับสนุนจากครูเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนได้มีกำลังใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อโน้มน้าวให้ครูร่วมมือดำเนินจนประสบความสำเร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ด้านการจูงใจ

กิติมา ปรีดีติลล (2529 : 161-162) กล่าวว่า การจูงใจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีส่วนช่วยในการบริหารองค์การเป็นอย่างมาก ผู้บริหารจะต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้ทำงานได้แสดงความรู้ ความสามารถและกระทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจ และรู้จักใช้การจูงใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน

เฮิร์ซเบิร์ก (ประพันธ์ สุริหาร 2532 : 60-63; อ้างอิงมาจาก Herzberg 1959) ได้ศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดสิ่งจูงใจ เพื่อให้คนปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (motivator factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวงานและความสำเร็จก้าวหน้าในงาน ซึ่งความสำคัญอยู่ในระดับสูงมากทำให้คนเกิดความสุข และเกิดความพึงพอใจในงาน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การได้รับความยอมรับนับถือ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ทำหน้าที่เป็นตัวป้องกันมิให้คนเกิดความไม่มีความสุขหรือความไม่พึงพอใจในงานขึ้น ซึ่งมี 11 องค์ประกอบ ได้แก่ เงินเดือน โอกาสที่ได้รับความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ฐานะของอาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ฐานะของอาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การปกครองบังคับบัญชา นโยบาย การบริหารงานของหน่วยงาน สภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว และความมั่นคงในงาน

ฮาริส (Harris 1969 : 3) กล่าวว่า สิ่งจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติงาน ค้นคว้าวิจัยของครูและเห็นว่าสมควรที่จะได้รับความสนใจและเอาใจใส่อย่างยิ่ง เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูเกิดกำลังใจที่จะสร้างสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ค้นคว้าวิจัย ได้ดีกว่าการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ทั้งสิ้น ซึ่ง ภิญญู สาร (2519 : 159) มีความเห็นสอดคล้องว่า ในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้นักลกรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยสิ่งจูงใจที่สำคัญ คือ สิ่งจูงใจเป็นวัตถุ เช่น เงิน และสิ่งของ สิ่งจูงใจเป็นโอกาส เช่น การให้โอกาสที่จะมีชื่อเสียงดีเด่นมีเกียรติ มีอำนาจมากขึ้นและโอกาสได้ตำแหน่งที่สูงขึ้น สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงาน ซึ่งอาศัยวัตถุเป็นหลัก เช่น ให้ที่นั่งทำงานที่ดี มีห้องทำงานส่วนตัว เป็นต้น สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพของการทำงาน ซึ่งไม่เกี่ยวกับวัตถุ เช่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาของบุคคลกร การบำรุงขวัญและกำลังใจ ซึ่งสร้างความรู้สึกให้เกิดกับครูทั้งหลายว่าทุกคนมีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน อันเป็นการกระทำที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดพฤติกรรมในทางที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2530 : 56) ให้ความเห็นว่าการส่งเสริมให้เกิดสิ่งจูงใจ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานทำงานด้วยความพึงพอใจ โดยการทำความรู้จักลูกน้องหรือผู้บังคับบัญชาให้ดีที่สุด ศึกษาความต้องการ และความสนใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของลูกน้อง ให้ลูกน้องหรือผู้บังคับบัญชา ได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่มีความสำคัญ หากจุดอ่อนจุดเด่นของการปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานของแต่ละคน แนะนำวิธีการทำงานให้ ชมเชยเมื่อทำงานสำเร็จ เปิดโอกาสให้ตัดสินใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด การจัดระบบข้อมูล การสร้างบรรยากาศในการทำงาน และเสริมสร้างทัศนคติทางบวกในการทำงาน

จึงพอสรุปได้ว่าการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานวิจัยมีกำลังใจ สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในโรงเรียนนั้นที่จะช่วยสนับสนุนและกระตุ้นให้ครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียนปฏิบัติงานด้วยความพอใจ ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจต่อการนำหลักการจูงใจในการทำงานไปใช้ในการส่งเสริมการวิจัย และเกิดความพึงพอใจต่อครูผู้ปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน

2. ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

การใช้คนให้เป็นประโยชน์เพื่อทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น นับว่าเป็นภารกิจอันยิ่งใหญ่ของผู้บริหารทุกระดับ วิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นั้น มีอยู่หลายประการ เช่น การใช้ภาวะผู้นำ การจัดระบบงานที่เหมาะสม การจัดสวัสดิการที่ดี การฝึกอบรม ตลอดจนการส่งเสริมกำลังใจ ใดๆก็ดี มีอีกวิธีหนึ่งคือการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า ขวัญของคนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นอันมาก จะเห็นว่า คนที่มีความรู้ความสามารถสูงหากขวัญไม่ดี การทำงานก็จะมีประสิทธิภาพ หรือคนที่มีความรู้ความสามารถแม้ไม่สูงนักแต่ถ้าขวัญดี การทำงานอาจจะได้ผลมากกว่าคนที่มีความรู้ความสามารถสูงก็เป็นได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532 : 4) กล่าวว่า ขวัญ (morale) หมายถึง ทศนคติของบุคคลที่มีต่องาน ความพึงพอใจในการทำงาน ถ้าบุคคลกรมีทัศนคติที่ดีต่อองค์การ และมีความพึงพอใจในการทำงานสูง ก็ถือว่าขวัญและกำลังใจของบุคคลกรมีมาก แต่ถ้าบุคคลกรมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์การหรือต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานหรือมีความคับข้องใจในการทำงาน ก็แสดงว่ามีขวัญและกำลังใจต่ำ

โยเดอ (Yoder 1959 : 445) ให้คำนิยาม ขวัญในลักษณะที่เกี่ยวกับการทำงานว่า ขวัญคือ องค์ประกอบแห่งพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานที่แสดงออกในรูปของความรู้สึก ที่มีต่อการปฏิบัติงาน ตามความหมายนี้ ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าสนุกสนานและมีความมั่นคงในการทำงาน ก็เรียกว่า เป็นผู้ที่มีขวัญดี แต่ถ้ารู้สึกตรงกันข้าม ก็เรียกว่า ขวัญไม่ดี

เดวิส (Davis 1951 : 416) กล่าวว่า ขวัญ คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกและสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการทำงาน เช่น ความกระตือรือร้น ความมีอารมณ์ดี และ ความมั่นใจ เป็นต้น

พอสรุปได้ว่า ขวัญ คือ สภาวะของจิตใจและอารมณ์ ซึ่งกระทบต่อความตั้งใจในการทำงาน ซึ่งผลกระทบนั้นจะมีผลต่อบุคคลและวัตถุประสงค์ขององค์การ

ทีด (Tead 1936 : 106) กล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

1. บทบาทของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาและมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ก็ย่อมจะทำให้บรรยากาศในการทำงานร่วมกันมีชีวิตชีวา

2. การมอบหมายงาน การมอบหมายงานให้บุคคลปฏิบัติหรือรับผิดชอบนั้นหากการมอบหมายงานไม่เหมาะสมกับบุคคล จะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความคับข้องใจเกิดความไม่พึงพอใจซึ่งจะเป็นการทำลายขวัญของเขาด้วย แต่ถ้าการมอบหมายงานเป็นที่พอใจ ถูกกับความถนัดถูกกับนิสัยใจคอ เขาย่อมจะพึงพอใจและทำงานด้วยความสุข ขวัญก็เกิดขึ้นตามมา

3. การจัดสภาพการทำงาน สภาพการทำงานมีอิทธิพลต่อร่างกายและจิตใจของคนเป็นอันมาก และมีส่วนเสริมสร้างและทำลายขวัญเป็นอย่างยิ่ง การจัดสภาพการทำงานที่ดีจะทำให้บุคลากรบังเกิดความสบายใจ

4. ระบบการวัดผลความสำเร็จในการทำงาน เช่น ระบบการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การโยกย้าย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถ้าปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้องก็จะมีผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจมากที่สุด

5. โอกาสในการแสดงความคิดเห็นและการยอมรับฟัง หากผู้ร่วมงานไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือมีแต่ฝ่ายผู้บังคับบัญชาไม่ยอมรับฟังก็จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความคับข้องใจและทำลายขวัญของเขาด้วย

6. การให้น้ำเหน็จรางวัล บุคลากรที่ปฏิบัติงานดีต้องรับรู้ในความคิดของเขา โดยให้น้ำเหน็จความดี ซึ่งอาจจะเป็นการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เพิ่มเงินเดือนให้มากขึ้น ตลอดจนการชมเชย การให้รางวัลเป็นพิเศษ จะเป็นการทำให้เขามีกำลังใจ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะสร้างขวัญและกำลังใจ

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 56 - 62) ได้สรุป ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู ซึ่งมีหลายประการคือ ความเข้าใจและความพอใจในแนวนโยบายการบริหารงานของโรงเรียน การได้รับมอบหมายภารกิจและหน้าที่การงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ การมีโอกาสมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียน การได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน การได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมและเป็นธรรม

ในการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานนั้น นอกจากผู้บริหารโรงเรียน จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีต่อการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของคุณ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2523 : 5) ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพยายามส่งเสริมให้ครูได้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงานอย่างเต็มที่ ให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้จะต้องใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานที่ดีขึ้น เช่น ให้คำชมเชย เมื่อครูปฏิบัติงานสำเร็จให้คำแนะนำชี้แจงอย่างมีเหตุผล เมื่อครูเกิดปัญหากับนักเรียนหรือผู้ปกครอง เอาใจใส่พิเศษในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพทั้งทางกายและทางใจของครู รับฟังผิดและขอพบในการบริหารงาน กระทำตนให้เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปฏิบัติตน ตลอดจนการส่งเสริมให้เข้าร่วมฝึกอบรมอยู่เสมอ

นอกจากนี้ อุทัย หิรัญโต (2523 : 183-184) กล่าวถึงวิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจว่าผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การเป็นที่ปรึกษาช่วยชี้ทางการแก้ปัญหาในการปรับปรุงตนเอง การให้รางวัล การชมเชย การสร้างบรรยากาศในหน่วยงานให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และการส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการจูงใจ

จึงสรุปได้ว่า การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ครูให้การสนับสนุน และร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ ตั้งใจ และเต็มใจ ดังนั้น จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานอยู่เสมอ เช่นเดียวกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนที่จะต้องอาศัยกระบวนการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

3. ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เกื้อกูลในการทำวิจัย

สุภางศ์ จันทวนิช (2528 : 44) ได้อธิบายถึงบรรยากาศที่เกื้อกูลให้การทำวิจัยสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 3 ด้าน คือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับนักวิจัย เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับความรู้ในระบบการศึกษา ความรอบรู้ในสังคมศาสตร์บางด้าน ความรอบรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ความรอบรู้ในเชิงทฤษฎี ในด้านที่จะทำการวิจัยเพื่อเป็นพื้นฐานของการวิจัย ความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์ ความสามารถในการถ่ายทอดผลงานวิจัย

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของหน่วยงาน ที่ต้องมีข้อมูลพื้นฐาน มีเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง มีคณະนักวิจัยที่ผ่านการอบรม มีอุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย ระบบการบริหารของหน่วยงานที่ดี มีการจัดหา บุคลากรและทรัพยากรทางการวิจัย มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ผู้นำมี ประสิทธิภาพสูง มีช่องทางที่จะเผยแพร่งานวิจัย

3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทของการวิจัย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของการวิจัย เช่น การแสวงหาความจริง ความใจกว้างในการในการรับฟังคำติชมและการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ต่อการศึกษาที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ความต้องการงานวิจัยผลตอบแทนที่ไม่ใช่วัตถุ ความสัมพันธ์ อันดีระบบการศึกษาตอระบบยออื่น ๆ ความเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล

พรเพ็ญ ปฏิสัมพันธ์ (2532 : 52-53) กล่าวว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับ เครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีผลต่อการทำการวิจัยของอาจารย์

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2542 : 30-33) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จใน การทำวิจัย ซึ่งมี 6 ปัจจัย ด้วยกัน คือ

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะทางชีวะสังคม หมายถึง ลักษณะต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับ ตัวบุคคล ทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดและที่ได้รับเพิ่มเติมในภายหลัง ซึ่ง ได้แก่ ตัวแปรเกี่ยวกับ อายุ วุฒิ ทางการศึกษา การศึกษาอบรมเพิ่มเติม ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการทำงานวิจัย การ เข้าร่วมเสวนาทางวิชาการ และการอ่านวารสารที่เกี่ยวกับการวิจัย

2. ปัจจัยด้านเชิงวิทยาศาสตร์ และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย หมายถึง ผลรวมของการประเมินความเชื่ออย่างเป็นระบบ อันเป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยาของนักวิจัยซึ่ง เกี่ยวข้องกับความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่ออธิบายปัญหา ความมุ่งมั่นต้องการ ทำงานให้เกิดความสำเร็จ ความรับผิดชอบต่อผลของงานและการทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการทำวิจัย หมายถึง การตัดสินใจความสามารถของตนเองว่ามีความสามารถที่จะนำทักษะต่างๆ มาใช้ในการทำวิจัย

4. ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่เอื้อต่อการทำวิจัย หมายถึง สิ่งสนับสนุนการทำงานวิจัยทุนให้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จโดยมีตัวแปรเกี่ยวกับ แหล่งค้นคว้า ข้อมูล เงินสนับสนุนการวิจัย วัสดุอุปกรณ์สำหรับการวิจัย เวลาในการทำการวิจัย การได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานและผลตอบแทนที่จะได้รับจากการทำการวิจัย เป็นต้น

5. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้การวิจัย หมายถึง ลักษณะกระบวนการ ในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะหรือเจตคติของอาจารย์ที่จะทำวิจัย ซึ่งมีตัวแปร เกี่ยวกับความเป็น

ต้นแบบของอาจารย์ การสนับสนุนงานวิจัยของผู้วิจัย การมีส่วนร่วมในงานวิจัยในระยะเริ่มแรก การไม่ยึดติดกับรูปแบบของสถิติในการวิจัย และการส่งเสริมให้ผู้วิจัยสร้างมโนทัศน์ในการวิจัย เป็นต้น

6. ปัจจัยด้านบรรยากาศทางวิชาการภายในสถาบันหมายถึง การจัดการและการดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจทางวิชาการ เพื่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบัน โดยมีตัวแปรเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมประชุมสัมมนา ภายในสถาบันบริการทางวิชาการ การวิจัยและการพัฒนาอาจารย์ เป็นต้น

จึงพอสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการทำวิจัยที่สำคัญ ประกอบด้วยปัจจัยเกี่ยวกับสภาพลักษณะของหน่วยงาน การจัดสภาพแวดล้อมและการจัดบรรยากาศทางวิชาการของหน่วยงาน

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมให้เกิดการทำวิจัยในชั้นเรียนสำเร็จ ดังกล่าวข้างต้น พอจะประมวลได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้านคือ

1. การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน
2. การจัดหน่วยงานที่ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน
3. การจัดบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการวิจัยในชั้นเรียน
4. การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน
5. การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน

บทบาทในการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหารโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนภายใต้องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1. การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การนำการวิจัยเข้าไปช่วยให้การเรียนการสอนและสามารถนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน ครูผู้ใช้หลักสูตรจะต้องสามารถวิจัยได้และ นำผลการวิจัยไปใช้ให้ทันเวลาและตรงต่อสภาพปัญหาตามความเป็นจริงและมีผลกระทบต่อพัฒนาวิชาชีพของครูควบคู่กันไป ดังนั้น

การให้ความสำคัญกับการทำการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน เป็นการให้ความสำคัญและมองเห็นคุณค่าคุณประโยชน์ของงานวิจัยที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 24(5) ที่ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้และมาตรา 30 ที่สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพโดยกระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจในการกระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงการสอน สอดคล้องกับ ฌาพร สิงห์ดี (2531 : 36) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถภาพด้านวิจัยของครู ในฐานะนักวิจัยประจำโรงเรียนว่า สมรรถภาพพื้นฐานทางการวิจัยที่จำเป็นสำหรับบุคคลดังกล่าวจะช่วยให้มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย จะเป็นการเอื้ออำนวยให้ความร่วมมือในการวิจัย และพัฒนาหลักสูตรของหน่วยงานต่าง ๆ และนำความรู้ทางด้านการวิจัยไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา เทคนิควิธีการสอนตลอดจนสื่อการเรียนการสอน อันเป็นแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น

วัลลภ กันทรัพย์ (2534 : 118) กล่าวสรุปไว้ว่า ในการนำการวิจัยเข้าสู่โรงเรียน ผู้บริหารจะต้องมองโรงเรียนในรูปของระบบ คือมองให้เห็นความสัมพันธ์ของภารกิจในองค์การ ทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตให้ชัดเจน เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบโรงเรียน อาจจะทำให้เกิดปัญหาที่ระดับปัจจัย หรือระดับกระบวนการ หรือระดับการผลิต การวิจัยจะเข้ามามีส่วนช่วยหาคำตอบหรือข้อบกพร่องอะไรบ้างในระบบโรงเรียนนั้นๆ

บัญชา อึ้งสกุล (2537 : 42) ให้ความเห็นว่า การส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียนเป็นการมองเห็นประโยชน์ของงานวิจัยที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นครูในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ให้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส (2543 : 67) ให้ความเห็นว่าเพื่อให้สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารและครูควรมุ่งปรับวิธีคิดและวิธีการทำงานใหม่ โดยการนำกระบวนการวิจัย การนำผลการวิจัยที่เชื่อถือได้มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งทางเลือกรุ่นนี้จะช่วยให้ผู้บริหารและผู้สอนได้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ตรงจุด ช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่ชัดเจน อันจะช่วยให้ได้แนวทางใหม่ในการทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผล ซึ่งมีผลต่อการปฏิรูปสถานศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และสิ่งที่เชื่อว่าจะตามมาอย่างเป็นรูปธรรม คือความก้าวหน้าของผู้บริหาร ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน และความพยายามนำผลการวิจัยมาใช้ ตลอดจนการส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษา

โดยสนับสนุนให้ผู้สอนใช้วิทยาของกระบวนการวิทยาศาสตร์ในการพัฒนา จึงไม่เพียงแต่จะมีส่วนช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาเท่านั้น ยังเป็นการช่วยให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยและใช้ผลการวิจัยโดยบูรณาการกับวิถีชีวิตเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการมองเห็นคุณประโยชน์ของงานวิจัย โดยการกระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยกระบวนการวิจัย ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือครูผู้ทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาวิธีคิดวิธีทำงานที่เป็นระบบให้ครูทุกคนมีความรู้ นำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน การวางแผนและการกำหนดนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการเผยแพร่งานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู เป็นต้น

2. การจัดหน่วยงานที่ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน

สตีเยร์สและพอร์เตอร์ (Steers and Porter 1979 : 433) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดหน่วยงานให้เชื่อต่อการปฏิบัติงานว่า โครงสร้างของหน่วยงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันกับระดับการทำงานอย่างมีระบบแบบแผน ซึ่งสอดคล้องกับ สุกางค์ จันทวานิช (2549 : 44) ที่ให้ความเห็นว่า โครงสร้างของหน่วยงานและระบบการบริหาร เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการวิจัยทางการศึกษา องค์ประกอบด้านโครงสร้างของหน่วยงานได้แก่ การจัดให้มีศูนย์ข้อมูลพื้นฐานที่ดี และพร้อมที่จะนำข้อมูลมาใช้ได้ นอกจากนี้จะต้องมีเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอสำหรับการทำวิจัยในแต่ละเรื่อง มีคณะนักวิจัยที่ได้รับการอบรมมาแล้ว มีอุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย และมีทุนสำหรับการวิจัยส่วนองค์ประกอบของระบบการบริหาร ได้แก่ การจัดหาและการกระจายบุคลากร ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ สำหรับการวิจัยอย่างเหมาะสม มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบตรงตามความถนัด และความต้องการของบุคลากร มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงและมีช่องทางและเครือข่ายสำหรับการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และการติดต่อในการวิจัย นอกจากนี้ พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร (2542 : 7) ให้ความเห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก็คือผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเป็นผู้บริโภคข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศอย่างฉลาด มีความสามารถผลิตผลงานในส่วนบุคคลของตนเอง มีความมุ่งมั่น ผลิตผลงานทำตนให้เป็นประโยชน์ในทุกๆโอกาส โดยเฉพาะครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน จะต้องรู้ว่าผู้บริหารคาดหวังอะไรจากรากการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน และครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนจะต้องรู้ว่า จะต้องทำอย่างไร เพื่อให้ถึงมาตรฐานของการวิจัยในชั้นเรียน ที่จะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐาน

วิชาชีพครูตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โกวิท ประมวลพจนานุกรม (2531 : 31) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องมีภาพความสำเร็จของงานตลอดแนว และมีการสนองความต้องการที่หลากหลายของบุคลากรในองค์กร โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่สำคัญ ดังนี้ คือ จัดให้มีการประชุมสังเคราะห์นโยบายร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน ตรวจสอบสอดคล้องและความสมบูรณ์ของสภาพความสำเร็จในทุกะดับของงาน ตั้งแต่ปัจจัยการดำเนินงาน ผลผลิตไปจนถึงผลกระทบและร่วมกันประเมิน จุดเด่นและจุดด้อยของโรงเรียนและได้อธิบายถึงลักษณะที่สำคัญของการบริหารองค์กรให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน โดยสรุปก็คือจะต้องมีความยืดหยุ่นคล่องตัว ซึ่งสอดคล้องกับ นทีทิพย์ สมเกียรติกุล (2533 : 7) ที่กล่าวว่า องค์กรหรือหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ ควรมีลักษณะดังนี้ คือ องค์กรต้องยืดหยุ่น มีระบบงานที่ดี สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติสามารถทำงานบรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่าการจัดหน่วยงานที่ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนเป็นภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องจัดกระบวนการบริหาร และการจัดการภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการจัดระบบงาน การจัดระบบข้อมูล การจัดงบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการวิจัยประสบความสำเร็จ

3. การจัดบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการวิจัยในชั้นเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศทางวิชาการถือเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนประการหนึ่ง ที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบริหารงานวิชาการ โดยมีเป้าหมายในการจัดกิจกรรม เพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนอันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่ง ฟรานซิส (Francis 1978 : 1192) ให้ทัศนะว่า ในการดำเนินการดังกล่าวให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น จะต้องยึดหลักแห่งประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

นอกจากนี้ พงษ์ศักดิ์ จันทรสุนทร (2541 : 7) กล่าวว่า ในยุคกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา การจัดการกิจกรรมทางวิชาการก็ยิ่งมีความสำคัญ เพราะความก้าวหน้าของสังคมในโลกปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การไขว่คว้าหาความรู้ และความสุขที่ได้เรียนรู้ รวมทั้งความสามารถในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา ควรมีปรัชญาในการจัดการศึกษาที่สำคัญ กล่าวคือ การเรียนเพื่อรู้ การเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติจริง การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อชีวิต ทั้งนี้ การเรียนรู้ดังกล่าว จะเข้ามาช่วยในการเพิ่มพูนทั้งความรู้

ความเข้าใจ ความคิด ทักษะและเจตคติของตนเอง ตลอดจนการรู้จักปรับตนไปตามกระแสต่างๆ ในโลกที่ย่างยากซับซ้อนและแปรผันอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานได้อย่างมีเหตุผลและสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การจัดบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้สอนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก็จะช่วยให้การพัฒนาทางวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถจัดได้หลายลักษณะ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำ การนิเทศ การสนทนาทางวิชาการ การประชุมสัมมนา การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การสังเกตการสอน การเยี่ยมชมชั้นเรียน การเสนอผลงานในรูปแบบการจัดนิทรรศการและการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า การจัดบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น การพัฒนาข้อมูลทางวิชาการ การกำหนดนโยบายทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการวิจัย การนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำวิจัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยซึ่งกันและกัน เป็นต้น

4. การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน

อุทัย หิรัญโต (2523 : 219) กล่าวว่า ขวัญ เป็นสภาพของจิตใจซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพการทำงาน ถ้าบุคคลในองค์การมีกำลังขวัญดี ก็ย่อมบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรใดผู้ปฏิบัติงานมีกำลังขวัญต่ำ องค์กรนั้นย่อมจะบริหารงานอย่างขาดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 56) ที่อธิบายว่า ขวัญของคนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นอันมาก คนที่มีความรู้ความสามารถสูงหากขวัญไม่ดี การทำงานก็คงไม่มีประสิทธิภาพหรือหากมีก็น้อย หรือคนที่มีความรู้ความสามารถแม้ไม่สูงนัก แต่ถ้ามีขวัญดี การทำงานก็อาจจะได้ผลมากกว่าคนที่มีความรู้ความสามารถสูงแต่กำลังขวัญไม่ดีและยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบของขวัญว่า ขวัญมีองค์ประกอบดังนี้ เจตคติ (attitude) ความคาดหวัง (expectation) ความเห็น (opinion) ความเชื่อ (belief) ฐานะทางสังคม (social status) เศรษฐกิจ (economic) และประสบการณ์ (experience) ขวัญมีส่วนต่อเนื่องมาจากความพอใจและความไม่พอใจ ถ้าคนมีความพอใจเพราะได้ปฏิบัติในสิ่งที่ต้องการ ก็จะมีขวัญดี และนอกจากจะมีขวัญดีแล้วจะต้องมีกำลังใจด้วย

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 62) ได้สรุปว่า ขวัญและกำลังใจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีผลต่อการอำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมงาน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการที่จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจมั่นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้บุคคลย่อมเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนความก้าวหน้าของหน่วยงาน ดังนั้น ขวัญและกำลังใจจึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่ดูแลอยู่เสมอ ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาหลักการทฤษฎีการเสริมสร้างขวัญและการจูงใจที่จะช่วยให้ผู้บริหารมีความเข้าใจธรรมชาติความต้องการของมนุษย์ ตลอดจนพฤติกรรมที่ผู้ร่วมงานแสดงออก ทั้งนี้ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ในการตอบสนอง รวมถึงการประยุกต์หรือใช้ประโยชน์จากทฤษฎีต่างๆให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และ สิ่งแวดล้อมภายในองค์การ นอกจากนี้การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อขวัญของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนการบำรุงขวัญ ก็จะช่วยให้องค์การนั้นน่าอยู่ น่าทำงานเช่นเดียวกับการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีบทบาท ดังนี้ คือ ปฏิบัติต่อครูผู้ทำวิจัยด้วยคุณธรรม จริยธรรมและความจริงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานในหน้าที่ การดำเนินชีวิตและครอบครัว ให้โอกาสครูผู้ทำวิจัยได้ทำงานในงานที่ถนัด และได้แสดงความสามารถในการทำงาน สร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบหน้าที่ มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ให้บริการและสวัสดิการในด้านการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตส่วนตัว ให้เกียรติ ให้การยกย่อง ให้การยอมรับ ให้รางวัล ให้ความดีความชอบตามโอกาสอันเหมาะสม ส่งเสริมให้มีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ได้รับผิดชอบงานที่สูงขึ้น ให้การนิเทศช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาชี้แนวทางให้เกิดการกระทำคุณงามความดีและการพัฒนางาน ส่งเสริมให้มีการค้นคว้าวิจัยเพื่อการพัฒนา และเผยแพร่ผลงาน ตลอดจนการพัฒนาครูผู้สอนโดยจัดให้มีการสัมมนาฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ การเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ เป็นต้น

สรุปว่า การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นพันธะผูกพันที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติต่อครูผู้ทำวิจัย โดยการเอาใจใส่ดูแล ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือ ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตลอดจนให้เกียรติยกย่องผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัย ซึ่งผู้บริหารต้องทำให้เกิดกำลังใจและความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง รวมทั้งเผยแพร่ผลการวิจัยให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

5. การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียนถือเป็นความก้าวหน้า ในตำแหน่งการงานของข้าราชการครูอีก ตำแหน่งหนึ่ง และเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการบริหารงานบุคคล โดยมีหลักปฏิบัติว่า การให้ บำเหน็จความดีความชอบ จะต้องให้ผู้ที่ปฏิบัติงานสำเร็จเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ สมพงษ์ เกษมสิน (2521 : 397) ที่ให้ความเห็นไว้ว่า สภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กร ใดก็ตาม ควรมีการให้บำเหน็จรางวัล การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งแก่ผู้ปฏิบัติงานดี ย่อม เป็นเครื่องจูงใจให้บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน มีความกระตือรือร้นต่อการ ปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความขยัน มีความมั่นใจและมีขวัญกำลังใจดี อันเป็นหลักของการให้ บำเหน็จความดีความชอบแก่ข้าราชการ พลิปโป (Plippo 1971 : 556) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผล ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้จากเงินเดือน ความมั่นคง สภาพการปฏิบัติงาน ความ เชื่อมมั่นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ลักษณะของรูปแบบการปกครองบังคับบัญชา โอกาส ที่จะมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความเข้ากันได้กับเพื่อนร่วมงาน ผลประโยชน์ตอบแทน อื่นๆ ฐานะทางสังคม และการมีโอกาสประกอบกิจกรรมที่มีคุณค่า ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้อง ให้ความสำคัญในการบริหารงานบุคคลากรในชั้นเรียนโดยใช้ผลการวิจัยของครูเป็นเกณฑ์ส่วนหนึ่ง เพื่อการพิจารณาความดีความชอบหรือการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานของครูให้สูงขึ้น โดยการกระตุ้นยั่วยุให้ครูคิดปรับปรุงการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการวิจัยอันเป็น ความก้าวหน้าทางอาชีพครู การให้โอกาสครูผู้มีผลงานงานวิจัยได้ศึกษาต่อเพื่อการเลื่อน วิทยฐานะของตน ให้การสนับสนุนผลงานวิจัยของครู เพื่อนำไปขอเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้ครูผู้มีผลงานวิจัยมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน มอบหมายภาระหน้าที่ให้ครูผู้มี ผลงานวิจัยได้รับผิดชอบ ในงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถสูงขึ้นและสนับสนุนให้ครูที่มี ผลงานวิจัยได้รับการเลือกเป็น ผู้นำทางวิชาการ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานบุคคล โดยใช้ผลการวิจัยในชั้นเรียนเป็น เกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบหรือการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบทบาทในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยขอเสนอ งานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

พรเพ็ญ ปฏิสัมพันธ์ (2532 : 46) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร พบว่า ปัจจัยกระตุ้น ประกอบด้วย ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบและความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ส่วนปัจจัยค้ำจุนซึ่งประกอบด้วย นโยบายการบริหารการปกครองการบังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน สภาพการทำงานและเงินที่ได้รับตามทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ชเบิร์กสามารถทำนายการทำหรือไม่ทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ถูกต้องร้อยละ 71.16

สมใจ จิตพิทักษ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยประเภทลักษณะบุคคล จำแนกเป็นปัจจัยด้านชีวะสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยา พบว่า มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตการวิจัยของอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด การเข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์ทางวิชาการ การอำนวยการต่างประเทศเกี่ยวกับการวิจัย เวลาที่ใช้ในการทำวิจัย ทักษะคิด แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความมุ่งมั่นอดทน จากปัจจัยประเภทลักษณะหน่วยงาน พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตการวิจัยของอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ขนาดของหน่วยงาน และการสนับสนุนจากหน่วยงาน ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตการวิจัยของอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัย และการประสานความเข้าใจในหมู่นักวิจัยเอง

2. การวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า เหตุผล หรือแรงจูงใจในการทำวิจัยของอาจารย์ในเชิงพัฒนาตนเองที่สำคัญ ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อเสียงเกียรติยศ การได้รับการยกย่อง รายได้ ค่าตอบแทน ในเชิงพัฒนาวิชาการ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น สนใจใคร่รู้ เพื่อนำผลมาใช้ในการเรียนการสอน พัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอน พัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอน แสวงหาความรู้ข้อเท็จจริง ข้อมูลใหญ่ๆ เพื่อตอบคำถามข้อสงสัยในเชิงพัฒนา

สังคมได้แก่ เพื่อประโยชน์ต่อสังคม เพื่อแก้ปัญหาพัฒนาประเทศ เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ เป็นความรับผิดชอบ เพื่อชื่อเสียงของหน่วยงานมหาวิทยาลัย

พีระวัฒน์ วงษ์พรหม (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและความต้องการ การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนดังนี้

1. ด้านความรู้ และทักษะในการดำเนินการวิจัย การใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อข้อมูล
2. ด้านการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงาน ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ขาดบุคลากรผู้ช่วยผู้วิจัย กลุ่มโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนไม่สนใจและไม่เห็นประโยชน์ของการวิจัย
3. ด้านแหล่งความรู้และเครื่องอำนวยความสะดวก พบว่า ส่วนใหญ่ขาดแหล่งค้นคว้า ตำราและเอกสารอ้างอิง
4. ด้านส่วนตัวของครูผู้ทำการวิจัย จะพบปัญหาในด้าน การไม่มีเวลาและงบประมาณ
5. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ ส่วนใหญ่จะขาดงบประมาณสนับสนุนในการนำผลการวิจัยไปใช้และเผยแพร่และสรุปหาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคได้ 2 ประการ คือตัวครูผู้ทำวิจัยจะครอบคลุมถึงความรู้ และทักษะในระเบียบวิธีการวิจัย เวลาในการทำการวิจัย แรงจูงใจในการทำวิจัย สิ่งแวดล้อมและหน่วยงานจะครอบคลุมถึงการสนับสนุน ความร่วมมือของบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน แหล่งค้นคว้าเอกสาร ตำรา อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก เอกสารงานวิจัยใหม่ๆ และผู้เชี่ยวชาญที่จะให้คำปรึกษา

วันทนา ชูช่วย (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการทำการวิจัยในโรงเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 118 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แรงจูงใจในการทำวิจัย คือ ประสบปัญหาที่นำทำการวิจัยและต้องการข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้เพื่อนำมาพัฒนางานที่ปฏิบัติ ได้รับการแต่งตั้ง มอบหมายจากผู้บริหาร และหัวหน้างาน เป็นงานที่ชอบทำ
2. ปัจจัยจูงใจในการทำวิจัย คือ ชี้ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการทำวิจัย ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยเป็นนโยบายจากกรม โดยผู้บริหารและหัวหน้างานนำมาเผยแพร่ชี้แนะ

กระตุ้นให้ครูทำวิจัยและประโยชน์ของการวิจัยในหลักสูตรวิชาชีพระยะ การมีเวลาในการทำวิจัย ผู้บริหารและหัวหน้างานติดตามงาน

3. ปัจจัยที่ทำให้การวิจัยประสบผลสำเร็จ ตามความคิดเห็นของครุมัธยมศึกษาที่ทำการวิจัย คือ ผู้บริหารและหัวหน้างานต้องให้ความร่วมมือในการสนับสนุน ติดตามงานรับผิดชอบ และกำลังใจของผู้ทำเองและเพื่อนร่วมงาน การมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย มีเวลาที่จะทำวิจัย ได้รับความร่วมมือประสานงานอย่างดีภายในโรงเรียน แรงจูงใจในด้านประโยชน์ที่จะได้รับ มีเงินและอุปกรณ์มีแหล่งข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย มีการวางแผนและปฏิบัติงานตามแผน มีที่ปรึกษาในการทำวิจัย

ชลลดา จิตติวัฒน์พงศ์ (2536 : 84) ได้ศึกษาการพัฒนาครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการวิจัย พบว่า กระบวนการในการพัฒนาครูนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูอย่างสม่ำเสมอทั้งในและนอกระบบ โดยเฉพาะมีการฝึกอบรมซ้ำให้ความรู้ด้านหลักสูตร เนื้อหาและวิธีสอนใหม่ๆ โดยการฝึกอบรมครูให้เรียนรู้และนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การสอนด้วยกระบวนการทางวิจัย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการต่างๆ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนที่สำคัญคือ การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในโรงเรียน การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน การให้ความสำคัญกับงานวิจัยในโรงเรียน การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำการวิจัยในโรงเรียนและการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 6) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศ พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัย นักวิจัยในหน่วยงานมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในเรื่องแรงจูงใจในการทำวิจัย กล่าวคือ นักวิจัยในหน่วยงานส่วนกลางเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัยจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารของหน่วยงาน ที่จะทำให้ความสนใจและการให้การสนับสนุน มีทุนทำวิจัยเพียงพอ มีอิสระในการทำงาน มีข้อมูลพื้นฐานที่ทันสมัย และตัวนักวิจัยเองต้องมีใจรักที่จะทำงานวิชาการ ส่วนนักวิจัยในหน่วยงานส่วนภูมิภาค เห็นว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัย ได้แก่ การทำวิจัยจะเป็นการเสริมงานประจำที่ทำอยู่แล้ว ปัจจัยรองลงไปก็คือ ผู้บริหารสนใจรับรู้และให้การสนับสนุนและตัวนักวิจัยจะต้องมีความอยากรู้อยากเห็นประเด็นที่จะศึกษาวิจัยและมีใจรักที่จะทำงานวิชาการ

เยาวภา เจริญบุญ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครุมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนทำวิจัย

ในชั้นเรียน ได้แก่ ความต้องการหาวิธีสอนที่จะทำให้ นักเรียนสนใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับการเรียน เพื่อทำผลงานอาจารย์ 3 การให้การสนับสนุนของผู้บริหารในการทำวิจัยในชั้นเรียน และเพื่อนครูให้ความร่วมมือร่วมทำวิจัยในชั้นเรียน

ปัญญา อึ้งสกุล (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ซึ่งได้ศึกษาบทบาทสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในโรงเรียน การให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำการวิจัยในโรงเรียน การให้ความสำคัญกับครูผู้ทำการวิจัยในโรงเรียน การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำการวิจัยในโรงเรียน การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งงานของครูผู้ทำการวิจัยในโรงเรียน โดยจำแนกตัวแปรตามวุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการบริหาร ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน โดยรวมทุกด้านและแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรिया ทองสมัคร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสาเหตุของการทำและไม่ทำวิจัยของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของการไม่ทำงานวิจัยของครูเพราะว่าไม่มีเงินทุน ไม่มีความรู้ ไม่มีแนวทางในการทำวิจัย ไม่มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์หรือวัสดุสนับสนุนไม่มีที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือสำหรับสาเหตุของการทำการวิจัย เพราะว่าการทำวิจัยทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง มีความสนใจ ต้องการผลการวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอน และใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน

เพียงใจ พรหมทัศนานนท์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า

1. ทิศนะของอาจารย์โรงเรียนสาธิตต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนสาธิตโดยรวมทุกด้านและแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. ทิศนะของอาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน ประสบการณ์ต่อการบริหารต่างกันต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนสาธิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทิศนะของอาจารย์ที่มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี

และสูงกว่าปริญญาตรีที่บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนสาธิตไม่แตกต่างกัน

3. ทักษะของผู้บริหารและอาจารย์ที่บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนสาธิตไม่แตกต่างกัน

บุญลือ ไชยชิต (2544 : สรุปผลงานวิจัย) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมทุกด้านและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมทุกด้านและรายด้านแตกต่างกัน

3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การอบรมการวิจัยในชั้นเรียนและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ การอบรมการวิจัยในชั้นเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมทุกด้านและรายด้านไม่แตกต่างกัน

จันทร์พิมพ์ วงศ์ประชารัตน์ (2544 : สรุปผลงานวิจัย) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมทุกด้านและในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับการปฏิบัติงานจากน้อยไปหามากตามลำดับดังนี้ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่ง ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้วิจัยในชั้นเรียน

2. ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

อนงค์ เพชรรักษ์ (2544 : สรุปผลงานวิจัย) ได้ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง

2. บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนนะของครูและผู้บริหารในภาพรวมและรายองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารสูงกว่าครู

3. บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนนะของครูที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูต่างกันโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

4. บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนนะของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี มีทัศนนะสูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ยกเว้นองค์ประกอบด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการทำวิจัยในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

5. บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนนะของครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดปกติมีทัศนนะสูงกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่

วีณา นรสิงห์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระดับบทบาทในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายด้าน คือด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการจัดบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการวิจัยในชั้นเรียน

ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูผู้วิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. บทบาทในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีอยู่หนึ่งด้านคือ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนซึ่งไม่แตกต่างกัน

3. บทบาทในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีอยู่หนึ่งด้านคือ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประสบการณ์ในการบริหารกับบทบาทในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่มีความสัมพันธ์กัน

งานวิจัยต่างประเทศ

ไบเลน (พีร์วัฒน์ วงษ์พรม 2533 : 46; อ้างอิงมาจาก Bieien) ทำปริญญาโทเพื่อต่อมหาวิทยาลัยฟลอริดา เรื่อง สมรรถภาพบางประการของนักวิจัยสถาบันในวิทยาลัยชุมชนเพื่อวิเคราะห์สมรรถภาพเฉพาะที่นักวิจัยใช้บ่อยที่สุดในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะ ในวิทยาลัยชุมชนสาเหตุที่ทำให้มีการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มี 2 ประการคือ มีพื้นฐานจากความต้องการด้านการวิจัยเพิ่มขึ้นและมีพื้นฐานมาจากคุณภาพของงานวิจัย ซึ่งปรากฏว่ามีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่พิมพ์เผยแพร่อย่างมีคุณภาพ รายงานการวิจัยที่ไม่ได้รับการพิจารณาในการพิมพ์เผยแพร่เป็นเพราะการออกแบบที่ผิดพลาด การใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนข้อค้นพบนั้นไม่มีประโยชน์ เป็นต้น

สมัลยัม (วันทนา ชูช่วย 2533 : 61; อ้างอิงมาจาก Smulyam) ได้ทำการวิจัยเรื่อง The Calibration process in Action Research โดยทำการศึกษาระบวนการร่วมมือกันของทีมนักวิจัยโดยการพบปะพูดคุยกันทุกๆ อาทิตย์ในช่วง 2 ปี ในปีแรก มีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำหนดปัญหาซึ่งจะต้องมีความร่วมมือกันในการตั้งวัตถุประสงค์ ในปีที่สอง พวกเขาตระหนักว่าวัตถุประสงค์ของการวิจัยไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงโรงเรียน แต่เป็นการพัฒนานักวิชาการและพัฒนาโรงเรียน ผลที่ได้จากความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ตามความรู้สึกของครู พบว่าถึงแม้ข้อค้นพบที่ได้จะเป็นเพียงส่วนเล็กๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติ พบว่าในช่วง 2 ปี ที่ทำให้เขามีความรู้สึกดีต่อตนเองและวิชาชีพ เข้าใจในระเบียบวิธีวิจัยมีทักษะในการทำวิจัยมากขึ้นและพร้อมที่จะทำวิจัยต่อไป

ชมิทซ์ (วีณา นรสิงห์ 2544 : 46; อ้างอิงมาจาก Schmitz 1976) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การได้รับการยอมรับและความสำเร็จของงานเป็นตัวสำคัญที่ทำให้ครูมัธยมศึกษาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แลทัม และเวกซลีย์ (วีณา นรสิงห์ 2544 : 39; อ้างอิงมาจาก Latham and Wexley) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอันเนื่องมาจากการได้รับเงินพิเศษเพิ่มเติมนั้นมีผลน้อยมากจนไม่เห็นเด่นชัด ส่วนการชมเชยด้วยวาจาและความชื่นชมน่าจะมีประสิทธิภาพในการเพิ่มความสามารถในการผลิตผลงานวิจัยมากกว่า

แม็คคีซี (วีณา นรสิงห์ 2544 : 39; อ้างอิงมาจาก Mckeachie 1983) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการผลิตผลงานวิจัย พบว่า การขาดความเคารพและการยอมรับในงานวิจัยของแต่ละคนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสามารถในการผลิตผลงานวิจัยลดลง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบว่าเหตุจูงใจในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สภาพการทำวิจัย การใช้ผลการวิจัยปฏิบัติการและปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งพบว่าโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพปัญหาของการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และจากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยได้นำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปประเด็นดังกล่าวมาเป็นกรอบสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของพนักงานครูเทศบาล สรุปมาเป็นกรอบสำหรับการศึกษาได้ 5 ด้าน ดังนี้คือ การให้ความสำคัญกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การจัดหน่วยงานที่ส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การจัดบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูผู้ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น